

České vysoké učení technické v Praze

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

Výroční zpráva

2009

Zpracovaly:

PhDr. Barbora Ramajzlová, PhDr. Marta Machytková, Mgr. Michaela Morysková

Podklady připravily:

RNDr. Ivana Hájková, PhDr. Lenka Krejčová, PhDr. Helena Kovářiková,
Mgr. Lenka Němečková, PhDr. Ludmila Tichá, Mgr. Ilona Trtíková

duben 2010

1. Obsah

1.	Obsah	3
2.	Úvod	5
3.	Ústřední knihovna – organizace, zásady	7
3.1	Organizace a řízení	7
3.2	Financování ÚK.....	7
3.3	Spolupráce s fakultami, katedrami	7
4.	Fondy informačních zdrojů	9
4.1	Stav fondů, přírůstek	9
4.2	Práce s knihovním fondem	9
5.	Financování informačních zdrojů	11
5.1	Financování knižní literatury	11
5.2	Financování oborových časopisů	12
5.3	Financování konsorciálních časopisů	12
5.4	Financování elektronických informačních zdrojů (EIZ) a služeb.....	13
6.	Uživatelé	14
7.	Služby	15
7.1	Výpůjční služby	15
7.2	Rešeršní a konzultační služby	16
7.3	Reprografické služby	17
7.4	Elektronické služby	17
7.5	Webové stránky, propagace	18
8.	Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů (EIZ)	20
8.1	Zhodnocení dostupnosti EIZ v roce 2009	20
8.2	Program INFOZ a účast ČVUT	21
8.3	Statistické sledování využití (EIZ)	21
8.4	E-knihy	25
9.	Podpora vědy a výzkumu.....	26
10.	Podpora studia.....	27
11.	Zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací na ČVUT	28
12.	Informační infrastruktura.....	29
12.1	Řešení informační infrastruktury ÚK	29
12.2	Knihovní systém Aleph	29

13. Prostory	30
14. Personální situace	31
15. Další aktivity UK	32
15.1 Členství v odborných organizacích	32
15.2 Účast na konferencích a vzdělávacích akcích	32
15.3 Projekty	33
15.3 Publikační činnost	33
16. Přílohová část	34
16.1 Seznam zaměstnanců	34
16.2 Fotografie	35

2. Úvod

Rok 2009 se stal významným mezníkem pro fakultní knihovny a knihovny vysokoškolských ústavů ČVUT. Zřizovací listinou ze dne 19. 12. 2008 rektor ČVUT zřídil k 1. 1. 2009 Ústřední knihovnu ČVUT (dále jen ÚK) jako samostatné celoškolské pracoviště pro knihovnické a informační zabezpečení studia, vědecké, výzkumné, tvůrčí a umělecké činnosti, a to ve smyslu § 22 odst. 1 písm. c) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů a podle čl. 26 odst. 4 Statutu ČVUT.

Výroční zpráva obsahuje tradičně údaje o fondech ÚK a jejich financování, informuje o uživatelích knihoven a službách, které jsou jim poskytovány. Zpráva se dále zabývá problematikou dostupnosti elektronických informačních zdrojů a jejich využitím. Značná pozornost je věnována změnám a dopadům, které byly vyvolány sloučením knihoven do jednoho pracoviště a dalším aktivitám, které ÚK realizovala v loňském roce.

Na tomto místě je třeba ocenit pracovníky celé ÚK, kteří prošli procesem transformace s velkým pracovním nasazením a obětavostí. Zvláštní ocenění patří pracovním centrálního pracoviště ÚK v NTK, které byly zvyklé z původních dejvických knihoven na lepší pracovní podmínky, a přesto se dokázaly velmi dobře adaptovat v novém prostředí a přijmout více pracovních úkolů.

Upřímné poděkování patří řediteli Výpočetního a informačního centra Ing. Markovi Kalikovi, PhD. za osobní pomoc při přípravě a vzniku ÚK a všem jeho pracovníkům, kteří se na tomto úkolu také podíleli.

Vznik Ústřední knihovny a důležité milníky roku 2009

Na začátku roku 2009 byl přijat Akademickým senátem ČVUT (dále jen AS ČVUT) materiál „*Ústřední knihovna – model provozu*“ jako koncepce nového pracoviště a byly stanoveny podmínky sloučení knihoven fakult, knihoven vysokoškolských ústavů a Oddělení knihoven Výpočetního a informačního centra do Ústřední knihovny ČVUT. Řízením nového pracoviště byla rektorem pověřena PhDr. Barbora Ramajzlová. V průběhu 1. pololetí 2009 byly připraveny a realizovány základní dokumenty ÚK. „*Organizační řád ÚK*“ byl po schválení AS ČVUT vydán rektorem dne 26. 3. 2009. V něm bylo zakotveno hlavní poslání ÚK – poskytovat informační zabezpečení a podporu studia a vědecké a výzkumné činnosti univerzity, budovat a zpřístupňovat specializované fondy tištěných a elektronických dokumentů z vědních disciplín pěstovaných na ČVUT, vytvářet podporu pro rozvíjení informační gramotnosti studentů a zabezpečovat podporu pro hodnocení výsledků činnosti univerzity a jejich akademických pracovníků v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. „*Organizačním řádem ÚK*“ byla také určena pracoviště ÚK. Do centrálního pracoviště v budově Národní technické knihovny (NTK) byly včleněny knihovny Fakulty stavební a Fakulty architektury, Fakulty strojní, Fakulty elektrotechnické, knihovna Kloknerova ústavu a Oddělení knihoven Výpočetního a informačního centra ČVUT a jeho knihovna. Na mimodejvických pracovištích (na Fakultě biomedicínského inženýrství, Fakultě dopravní, Fakultě jaderné a fyzikálně inženýrské a na Masarykově ústavu vyšších studií) zůstaly původní knihovny zachovány jako detašovaná pracoviště.

Dne 28. 4. 2009 vstoupil v platnost „*Příkaz rektora č. 6/2009 k zajištění administrativních činností souvisejících se vznikem Ústřední knihovny ČVUT jako samostatného pracoviště ČVUT*“. Tímto příkazem byl upraven převod zaměstnanců, knihovnických fondů a majetku ze součástí školy do ÚK.

Teprve v průběhu 1. čtvrtletí 2009 bylo dořešeno definitivní umístění ÚK v budově NTK a ke dni 30. 6. 2009 byla uzavřena „*Smlouva o nájmu mezi ČVUT a NTK*“, kterou byl upraven pronájem veřejných a administrativních prostor pro činnost ÚK.

Změny se netýkaly pouze dejvických knihoven, detašovaná pracoviště na mimodejvických fakultách a ústavech se změnila na tzv. lokální knihovny a jejich převedení do ÚK nebylo pouze administrativní záležitostí. Na začátku roku byl stanoven věcný a časový harmonogram všech kroků, který byl projednán s knihovníky i vedením fakult a součástí. Vzhledem k probíhajícímu akademickému roku bylo rozhodnuto, že provoz na lokálních knihovnách nebude nikterak omezen a provoz dejvických knihoven bude uzavřen pro uživatele až ke 30. 6. 2009. Pouze knihovna Fakulty stavební a Fakulty architektury byla uzavřena o měsíc dříve, protože se stěhovala jako první, a to v prvních červencových dnech.

Od 1. 7. 2009 převzala řízení ÚK PhDr. Marta Machytková, kterou rektor ČVUT jmenoval na základě výsledků výběrového řízení.

Dne 1. 7. 2009 byla uzavřena „*Dohoda o podmínkách společného působení při provozu v budově NTK*“. Cílem Dohody je rozvíjet rozsah a kvalitu poskytovaných služeb při vzájemné spolupráci a zohlednění veškerých oprávněných zájmů obou partnerů. Dohoda upravila podmínky umístění fondu tištěných norem NTK v chráněných prostorách ÚK (v 5. nadzemním podlaží) a zajištění jejich půjčování. Reciprocně ÚK umístila do studovny časopisů NTK (ve 3. nadzemním podlaží) svoje odborné časopisy v počtu 43 titulů, a to čísla aktuálních a předchozích ročníků. Podle Dohody dále NTK umožnila uživatelům ÚK samoobslužné vrácení půjčených dokumentů do návratového boxu umístěného ve vstupu do budovy NTK.

Od 7. 7. do 10. 8. 2009 probíhalo stěhování knihovních fondů a drobného majetku dejvických knihoven. V dalších týdnech se pak stavěl fond do volného výběru a do skladu podle předem připravených plánů. Současně došlo i k přestěhování všech pracovníků dejvických knihoven do budovy NTK a jejich umístění v prostorách ÚK.

1. 9. 2009 byl zahájen provoz centrálního pracoviště ÚK v nových prostorách. V platnost vstoupil nový „*Knihovní řád ÚK*“.

Dále byl zrušen zápis v evidenci knihoven Ministerstva kultury ČR pro jednotlivé knihovny ČVUT a ministerstvem bylo vydáno osvědčení o zařazení ÚK do evidence jako základní knihovny se specializovaným fondem pod č. 6408/2009.

3. Ústřední knihovna – organizace, zásady

3.1 Organizace a řízení

Podle „*Organizačního řádu ÚK*“ se knihovna člení na oddělení. V čele každého oddělení je vedoucí, který za jeho činnost odpovídá ředitelce.

Oddělení fondů se zabývá akvizicí, zpracováním a zpřístupňováním fondu, a to knižního a časopiseckého (ve formě tištěné i elektronické), dále se zabývá správou a ochranou fondu. Jedná se o činnosti vykonávané v centrálním pracovišti ÚK a lokálních knihovnách, které jsou založené na kontaktu s fakultami a katedrami (výběr požadavků na nákup informačních zdrojů, koordinovaná akvizice, cirkulace fondu). Patří sem také správa a rozvoj knihovního systému Aleph, dále pak budování *Digitální knihovny ČVUT* jako univerzitního repozitáře vysokoškolských kvalifikačních prací. Vedoucí oddělení se stala PhDr. Helena Kovářiková.

Oddělení služeb se věnuje činnostem a službám v centrálním pracovišti ÚK. Jedná se o výpůjční služby (absenční, prezenční a meziknihovní), služby specializované (orientované jako e-sloužby) a služby ve studovně – jedná se o služby bibliograficko-informační, poradenské a referenční, konzultační a reprografické služby. Služby jsou podmíněny kategorizací uživatelů tak, aby bylo možné na jejich základě organizovat a poskytovat informační zázemí pro studenty, pedagogy a širší odbornou veřejnost. Vedoucí oddělení se stala PhDr. Lenka Krejčová.

Oddělení podpory studia se zaměřuje zejména na informační vzdělávání, v rámci kterého realizuje vzdělávací akce, připravuje materiály (příručky, dokumenty, propagační materiály). Podílí se na podpoře budování *Digitální knihovny ČVUT* závěrečných vysokoškolských prací. V rámci tohoto oddělení je také realizovaná podpora vědy a výzkumu, zatím jako samostatný úsek. Patří sem zajišťování dostupnosti elektronických informačních zdrojů, školení a seminářů pro práci s nimi. Toto oddělení se dále zabývá podporou hodnocení a srovnávání výsledků školy v oblasti publikování. Předmětem činnosti tohoto oddělení je i správa webových stránek ÚK. Vedoucí oddělení se stala PhDr. Ludmila Tichá.

Sekretariát ředitelky se zabývá řídicími a koncepčními činnostmi, tvorbou a řízením projektů a celkovým rozvojem ÚK. Do kompetence tohoto útvaru spadá správa lokálních knihoven, které jsou tak přímo řízeny ředitelkou ÚK.

Lokální knihovny se ve spolupráci s příslušnými odděleními ÚK zabývají akvizicí, zpracováním a zpřístupňováním svých fondů a poskytováním souvisejících služeb (výpůjční služby, elektronické dodávání dokumentů, meziknihovní služba). Systém lokálních knihoven umožňuje úzké spojení s akademickou obcí v mimodejvických lokalitách.

3.2 Financování ÚK

ÚK hospodaří jako samostatná účetní jednotka s jedním rozpočtem, který je určen metodikou rozpočtu ČVUT, dále získává vlastní zdroje (příjmy za poplatky, služby apod.). Další finanční zdroje mohou být získávány z doplňkové činnosti formou grantů/projektů, příp. dary. Rozpočet ÚK je tvořen nákladově podle činnosti ÚK a je z něj financováno personální a provozní zajištění ÚK, nákup informačních zdrojů (knihy, časopisy, e-zdroje), technická podpora činnosti ÚK a příslušné služby a platba za pronájem prostor v budově NTK.

Schválený rozpočet ÚK vycházel sice z nákladů bývalých knihovnických pracovišť (včetně nákladů Oddělení knihoven VIC), ta ale působila v odlišných podmínkách. Knihovny jako součásti fakult a ústavů profitovaly z celkového financování fakulty, takže řada výdajů, které hradila fakulta, se nedala vyčísřit do budoucích nákladů ÚK, protože byla de facto skryta. Rozdíl, který tím vznikl, se potvrdil v průběhu roku, kdy ÚK musela vynaložit více financí např. na zabezpečení ekonomických agend a na správu a rozvoj IT. Další netypickou situací v roce 2009 byla skutečnost, že v období 1. 1. 2009 – 30. 4. 2009 byly knihovny financovány svými fakultami a ústavy. Teprve po vydání příkazu rektora č. 6/2009 byl dán fakultám/ústavům pokyn k převodu pracovníků, fondů a majetku do ÚK, ale také k vyúčtování nákladů, které těmto součástí vznikly s provozem knihoven od začátku roku 2009. Tyto náklady šly již na vrub rozpočtu ÚK.

Jednoduše řečeno, rok 2009 byl z ekonomického pohledu jiný, než předcházející období a teprve rok 2010 ukáže, jak se ÚK bude vyrovnávat se svojí celoroční finanční situací. I z těchto důvodů bylo finanční řízení ÚK v roce 2009 maximálně úsporné, zejména v oblasti personálních nákladů, a velmi opatrně bylo nakládáno i s ostatními výdaji.

3.3 Spolupráce s fakultami, katedrami

Obava, že bude negativně ovlivněna úzká spolupráce knihovníků s katedrami po jejich odchodu ze tří největších fakult, se nenaplnila. Ani nový způsob financování nákupů fondů se neprojevil nijak drama-

tický. Díky dobrým dlouholetým zkušenostem se podařilo udržet osobní kontakty s pracovníky kateder a znovu se rozběhly nákupy z grantů i z tzv. limitů fakult. O všech dopadech, které vznikly v důsledku vytvoření ÚK a které se přímo týkaly kateder, byli pracovníci fakult osobně informováni, proběhla řada jednání, např. se znovu sešly bývalé fakultní knihovní rady/komise. Všechny potřebné informace byly zveřejňovány na webových stránkách ÚK, kde byla vytvořena sekce Katederní knihovny. Zde byly vystaveny dokumenty: „*Informace pro knihovníky dílčích knihoven na katedrách a ústavech ČVUT*“, „*Organizace nakupování literatury na ČVUT prostřednictvím Ústřední knihovny*“ a „*Zásady pro odpisy a náhrady ztracených knih z dílčích knihoven na katedrách a ústavech ČVUT*“. Některé dokumenty byly připraveny také jako informativní letáky a distribuovány na fakulty. Komunikace s pracovníky kateder i v nových podmínkách probíhala velmi dobře a týkala se všech oblastí činnosti ÚK.

4. Fondy informačních zdrojů

4.1 Stav fondů, přírůstek

ÚK buduje specializované fondy informačních zdrojů (ve formě tištěné i elektronické) podle informačního profilu, který vychází ze zaměření studijních programů a studijních oborů a konkrétní vědecké a výzkumné činnosti fakult a ústavů. Tyto fondy jsou umístěny jednak v ÚK (v centrálním pracovišti ÚK v budově NTK, v lokálních knihovnách), jednak na katedrách a ústavech fakult. Toto umístění odpovídá způsobu jejich financování. Zejména knižní fondy jsou nakupovány z prostředků kateder a grantů, podíl těchto nákupů je ve výši 62 %. Znamená to, že zvláště aktuální knižní fond v rozsahu 87 558 knihovních jednotek (dále jen KJ) je uchovávan na katedrách. Do centrálního pracoviště ÚK bylo přestěhováno cca 100 000 KJ, z toho do chráněné studovny bylo umístěno 30 293 KJ, které jsou určeny zejména k prezenčnímu studiu, a do skladu bylo umístěno 45 869 KJ studijní literatury a byly sem zařazeny i další části fondů – vázané časopisy, starší disertace apod. Běžný časopisecký fond, který byl původně ve studovnách dejvických knihoven, byl na základě „Dohody o podmínkách společného působení při provozu v budově NTK“ umístěn do společné časopisecké studovny v NTK.

Akvizice fondu probíhala v úzké součinnosti s pedagogy a vědeckými pracovníky, a to na základě připravovaných zásad akviziční politiky. Přírůstek byl tvořen dokumenty, které byly převážně pořizovány nákupem, menší část přírůstků (10 %) byla získána jako dary, mezinárodní výměnou nebo jako tzv. signální výtisky (tiskoviny vydávané Nakladatelstvím ČVUT). Celkový přírůstek knihovních fondů za rok 2009 činí 8 899 KJ, což představuje podstatný pokles oproti minulým letům (tab. 1).

ÚK ČVUT	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přírůstky	7 897	6 671	9 357	9 421	9 983	10 476	11 802	11 644	11 111	8 899

tab. 1

Nižší přírůstek v roce 2009 šel na vrub procesu transformace knihoven, přípravě fondů na stěhování a omezení provozu v letních měsících, takže se nakupovalo méně než ve stejném období v minulých letech. Dalším důvodem byla jednak změna ve financování, která vedla fakulty k jisté opatrnosti, zejména v prvním období provozu ÚK, jednak i růst cen informačních zdrojů. Vzhledem k těmto důvodům není tedy nižší přírůstek alarmující, lze předpokládat, že v roce 2010 dojde k příznivému obratu, pakliže se dramaticky nesníží celková finanční situace ČVUT.

Objem celého knihovního fondu se v roce 2009 snížil o 13 563 KJ. V souvislosti s převodem knihovních fondů do ÚK byly provedeny na všech pracovištích revize fondů a celkově bylo vyřazeno 22 462 KJ, které byly již obsahově zastaralé. Vývoj objemu knihovního fondu ČVUT je dokumentován v tab. 2.

ÚK ČVUT	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
knih. fond	499 189	494 978	499 014	499 022	503 626	509 275	515 923	516 751	518 753	505 190

tab. 2

Časopisecký fond v roce 2009 tvořilo 620 titulů časopisů, v 736 exemplářích. Z tohoto počtu je 231 titulů časopisů umístěno na katedrách, a to ve 263 exemplářích. Lze konstatovat, že odběry tištěných časopisů rok od roku klesají, preferovány jsou elektronické verze časopisů a z pohledu financování je jednoznačně podporován konsorciální způsob financování a zpřístupňování e-only verzí časopisů. ČVUT je již od roku 2000 členem příslušných konsorcií, v rámci kterých je zajištěn přístup k široké kolekci e-časopisů s hlubokou retrospektivou. Na základě dohody mezi ÚK a NTK jsou některé oborové časopisy umístěny v časopisecké studovně NTK, jedná o tzv. jedinečné časopisy bez duplicit. Ostatní časopisy jsou uloženy na katedrách nebo v lokálních knihovnách.

Elektronický informační fond je tvořen bibliografickými a fulltextovými databázemi. Dále je budován fond elektronických knih, a to zejména formou jejich trvalého nákupu. V roce 2009 bylo nově zakoupeno 114 elektronických knih. Elektronickému informačnímu fondu je věnována kap. 8 *Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů (EIZ)*.

4.2 Práce s knihovním fondem

Práce s knihovním fondem byla proti jiným letům zásadně ovlivněna transformací knihoven a stěhování. Probíhaly revize, odpisy, příprava fondu na převod z fakult/ústavů do ÚK, příprava fondu na stěhování a na nový způsob zpřístupňování (stavění fondu). Až v průběhu 1. čtvrtletí 2009 bylo dořešeno umístění ÚK v budově NTK, proto teprve poté bylo definitivně rozhodnuto o rozmístění knihovních fondů. Na základě rozsahu přidělených prostor (sklad v 1. podzemním podlaží, studovna v 5. patře) byla provedena analýza fondů knihoven stěhujících se do budovy NTK podle různých hledisek.

Z té vyplynulo, jak bude fond v těchto prostorách uložen a jaký bude systém jeho zpřístupňování. V knihovnách dejvických fakult byla v dubnu 2009 dokončena reindexace fondu, tzn. že každé knihovní jednotce, určené do volného výběru, byla přidělena notace LCC podle třídění Kongresové knihovny, která vypovídá nejen o pojednávaném oboru, ale hlavně o přesném umístění na regále. Jednalo se celkem o cca 28 000 KJ. Dále byly tyto údaje převedeny v knihovním systému z bibliografického záznamu do záznamu administrativního a byl vytvořen rejstřík signatur. Po jeho analýze a na základě údajů z předešlých let a znalostí o předpokládaném vývoji určitých oborů byla vytvořena „mapa fondu“ s konkrétním umístěním každé KJ. Současně bylo rozhodnuto o stavění fondů, které byly vyčleněny do skladu (většinou se jednalo o studijní literaturu). Fondy byly postaveny podle fakult a v jejich rámci podle signatur. Toto rozhodnutí si vyžádalo ještě před stěhováním rozsáhlé úpravy. Došlo k přesignování původních signatur u studijní literatury podle alfanumerické notace podle příslušných fakult, ostatní monografie mají stavění formátově pořadové. Přesignování bylo provedeno jak v knihovním systému Aleph, tak fyzicky - vytištěním a nalepením štítků s notací LCC na každou KJ. Celý fond byl také označen razítkem ÚK.

Knihovna Kloknerova ústavu, jako jedna z dejvických knihoven, se stala také součástí centrálního pracoviště ÚK. Vzhledem k tomu, že zde působila pouze jedna knihovnice, která v únoru 2009 odešla a její místo nebylo obsazeno, byly základní služby pro pracovníky Kloknerova ústavu zajišťovány ze stávajících kapacit ÚK. Knihovní fond byl ponechán v původních prostorách s tím, že postupně bude provedena jeho revize a vyřazování zastaralé části. Následně budou vyčleněny učebnicové a aktuální fondy, které budou umístěny v centrálním pracovišti. S ohledem na množství práce s fondy fakultních knihoven a stabilizací provozu ÚK bylo rozhodnuto tyto aktivity provést až v roce 2010.

5. Financování informačních zdrojů

Způsob financování nákupů informačních zdrojů byl stanoven ve schváleném koncepčním materiálu „Ústřední knihovna – model provozu“ jako pravidlo, které bude zřejmě dodržováno dlouhodobě. Z rozpočtu ÚK jsou hrazeny pouze ty nákupy informačních zdrojů, které jsou určeny průřezově pro celou školu. Jedná se o financování elektronických informačních zdrojů a služeb, o finanční spoluúčasti v projektech a konsorciích, o předplatné konsorciálních časopisů a o nákup elektronických knih. Dále je z tohoto rozpočtu hrazeno doplňování studijní a vědecké literatury, která je umístěna v centrálním pracovišti ÚK. Oborové informační zdroje (informační zabezpečení studijních a vědních oborů) jsou financovány z rozpočtů fakult a vysokoškolských ústavů.

V průběhu prvních měsíců roku 2009 teprve na základě jednání ÚK s tajemníky fakult a ústavů se postupně stanovily tzv. limity (konkrétní finanční částky z rozpočtů fakult a ústavů, určené pro nákup studijní a vědecké literatury), ze kterých mohla ÚK pro fakulty/ústavy nakupovat a byla také stanovena i pravidla pro nákupy z grantů. Nová situace vyvolala v prvních měsících jistou opatrnost v čerpání finančních prostředků, což se projevilo i v malém množství nových přírůstků do fondu ÚK. ÚK na základě požadavků fakult/ústavů pořizovala informační zdroje z těchto limitů, ale také z grantových finančních prostředků pro konkrétní katedry nebo pracovníky.

Z rozpočtu ÚK se v první řadě financovaly elektronické informační zdroje a služby, které jsou přístupné všem pracovníkům a studentům ČVUT. Jednalo se o licenční poplatky za přístup k nim nebo finanční spoluúčasti, ke kterým se ČVUT zavázalo svojí účastí v projektech INFOZ (více v kap. 8 *Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů*). ÚK dále financovala tzv. konsorciální časopisy - tj. předplatné e-only časopisů těch vydavatelství (Elsevier, Wiley, Springer), jejichž produkce je dlouhodobě zpřístupňována v rámci konsorcia Techlib (projekt INFOZ koordinovaný NTK). Z rozpočtu ÚK byly dále financovány nákupy elektronických knih zpřístupňovaných v síti ČVUT a nákupy studijní a odborné literatury, která je umístěna v centrálním pracovišti ÚK. Náklady po jednotlivých položkách jsou uvedeny v tab. 3.

Náklady z rozpočtu ÚK	knihy	časopisy	e-books	konsorciální časopisy	e-zdroje a služby	Celkem
cena v Kč	1 473	5 498	397 395	1 820 219	2 224 887	4 449 472

tab. 3

V tab. 4 je porovnání plánovaného rozpočtu ÚK v oblasti informačních zdrojů se skutečností. Lze konstatovat, že celkově bylo čerpání finančních prostředků vyrovnané s návrhem, byť v jednotlivých položkách s určitými změnami. Plánovaná částka na doplňování fondu ÚK nebyla čerpána v plné výši – opět bylo důvodem stěhování a celková transformace knihoven, ale poměrně dost prostředků bylo věnováno nákupu e-knih. Podstatně víc, než se předpokládalo, stály konsorciální časopisy. V položce e-zdrojů a služeb nebyla čerpána plánovaná rezervní částka ve výši 260 tis. Kč. Celkově došlo k navýšenému čerpání v oblasti informačních zdrojů ve výši necelých 50 tis. Kč.

2009	plán	skutečnost
knihy	600 000	404 366
časopisy	1 300 000	1 820 219
e-zdroje	2 500 000	2 224 887
Celkem	4 400 000	4 449 472

tab. 4

5.1 Financování knižní literatury

Jak bylo výše uvedeno, knižní literatura, tj. monografie, sborníky, učebnice a skripta, byla nakupována v drtivé většině z prostředků fakult (z limitů) a prostředků kateder a grantů.

Knihy	limity	prostředky kateder	různé*	Celkem
FSv	200 454	706 532	27 623	934 609
FS	140 127	212 182	44 714	397 023
FEL	196 755	891 418	224 475	1 312 648
FJFI	510 510	429 059		939 569
FA	0	96 295		96 295
FD	251 799	216 484		468 283
FBMI	150 388	87 256		237 644
MUVS	85 391	43 539		128 930
KU	105 665	0		105 665
VIC	31 494	0		31 494
ÚK			1 473	1 473
Celkem	1 672 583	2 682 765	298 285	4 653 633

* pracovní pomůcky, EIZ na CD (F3)

tab. 5

5.2 Financování oborových časopisů

V tomto případě se jedná o financování časopisů, které jsou předpláceny jednotlivými fakultami a ústavami, příp. katedrami na rok 2010 (v platbě se může někde projevit i hrazení doplateků za předchozí roky). Na základě dohody mezi ÚK a NTK jsou časopisy financované z limitů FSv, FS, FEL (v hodnotě 387 157,- Kč) umístěny v časopisecké studovně NTK (aktuální čísla a předcházející ročník). Jedná se o 43 titulů, které NTK nepředplácí. Ostatní časopisy jsou uloženy na katedrách nebo v lokálních knihovnách.

Časopisy	limity	prostředky kateder	Celkem
FSv	122 508	139 591	262 099
FS	118 502	475 831	594 333
FEL	126 025	209 069	335 094
FJFI	572 258	0	572 258
FD	56 745	4 214	60 959
FBMI	2 612	0	2 612
MUVS	28 202	9 769	37 971
KU	0	0	0
VIC	2 920	0	2 920
ÚK	5 498		5 498
Celkem	1 035 270	838 474	1 873 744

tab. 6

5.3 Financování konsorciálních časopisů

Jak bylo výše uvedeno, z rozpočtu ÚK byly hrazeny pouze ty nákupy informačních zdrojů, které jsou určené průřezově pro celou školu, což se týká i konsorciálních časopisů. Formou předplatného na vybrané časopisy, vedle dalších poplatků, je zajištěn přístup k e-časopisům vydavatelství Elsevier, Wiley a Springer. Účast v konsorciu je vázána pevně stanoveným finančním vkladem na předplatné e-only titulů, takže se jedná de facto o mandatorní výdaj.

Konsorciální časopisy	cena v Kč
Elsevier (Science Direct) – e-only	1 034 952
Wiley (InterScience) – e-only	444 416
Springer (SpringerLink) – e-only	340 848
Celkem	1 820 216

tab. 7

5.4 Financování elektronických informačních zdrojů (EIZ) a služeb

Jedná se o konsorciální poplatky a finanční spoluúčasti v projektech a konsorciích, poplatky za přístup ke službám a kolekcím, které byly hrazeny z rozpočtu ÚK.

E-zdroje a služby	cena v Kč
Elsevier -Science Direkt (poplatky - content fee 1,2)	99 344
Elsevier - Scopus (spoluúčast)	496 260
ISI - Web of Knowledge (spoluúčast)	184 000
IEEE/IET, ACM DL (spoluúčast)	728 126
EBSCO - Academic Search Complete + Business Source Complete (spoluúčast)	71 600
MathSci (spoluúčast)	73 799
360 Search, E-Journal Portal, RefWorks (licenční poplatek)	460 702
ASPI (licenční poplatek)	111 056
Celkem	2 224 887

tab. 8

Díky projektu FRVŠ byl hrazen přístup ke službě *RefAware*, licenční poplatek stál 219 788,- Kč. Tyto prostředky byly přičteny k výdajům ÚK, takže celkově za EIZ a e-slужby bylo zapláceno **2 444 675,- Kč**. V následující tab. 9 je uveden vývoj financování EIZ od roku 2000.

EIZ	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
v Kč	1 349 545	845 000	1 255 000	1 285 000	610 000	625 000	799 000	845 000	1 220 903	2 444 675

tab. 9

Celkově bylo v roce 2009 na pořízení informačních zdrojů pro ČVUT vynaloženo 11 189 663,- Kč. Pokles v čerpání finančních prostředků odpovídá nižšímu přírůstku fondu a dopadům, které byly vyvolány transformací knihoven. V tab. 10 je přehled vynaložených nákladů po jednotlivých položkách v roce 2009.

Celkové náklady na inf. zdroje za 2009	knihy	časopisy	e-books	konsorciální časopisy	e-zdroje a služby	Celkem
cena v Kč	4 653 633	1 873 744	397 395	1 820 216	2 444 675	11 189 663

tab. 10

V tab. 11 je uvedeno srovnání nákladů na financování informačních zdrojů za posledních deset let.

Inf. zdroje	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
v Kč	8 349 611	8 475 879	9 686 367	10 781 140	9 760 143	9 969 349	10 337 854	11 441 636	12 163 548	11 189 663

tab. 11

6. Uživatelé

Podle „*Knihovního řádu ÚK*“, který byl vydán s účinností od 1. 10. 2009, jsou poskytovány služby registrovaným uživatelům. Interními uživateli jsou učitelé, vědečtí a odborní pracovníci ČVUT, studenti ČVUT všech typů studia, ostatní pracovníci ČVUT a zahraniční studenti/profesoři na stáži na ČVUT. Externími uživateli mohou být studenti a pracovníci jiných vysokých škol. V rámci poskytování veřejných knihovnicko-informačních služeb (povinnost vyplývající z knihovního zákona) může ÚK využívat odborná veřejnost. Meziknihovní službou jsou poskytovány služby také jiným knihovnám a informačním institucím v ČR, příp. i zahraničním institucím jako mezinárodní meziknihovní výpůjční služba.

V roce 2009 bylo v ÚK evidováno 27 233 uživatelů, tj. těch, kteří si aktivovali průkaz. Z tohoto počtu 83 % uživatelů tvoří studenti všech stupňů studia ČVUT, bezmála 12 % uživatelů jsou pracovníci školy, externí uživatelé z celkového počtu uživatelů tvoří 5 %, což je stejné číslo jako v loňském roce. Skladba uživatelů je uvedena v tabulce v konkrétních číslech a je členěna podle toho, která dílčí pracoviště ÚK uživatelé využívají (tab. 12).

ČVUT	ÚK/NTK*	FJFI	FD	FBMI	MUVS	Celkem
studenti	14 138	2 145	2 387	644	1 324	20 638
doktorandi	1 139	158	136	16	663	2 112
zaměstnanci	2 307	351	300	123	54	3 135
externisté	1 079	16	132	4	117	1 348
Celkem	18 663	2 670	2 955	787	2 158	27 233

* ÚK/NTK – centrální pracoviště ÚK v budově NTK

tab. 12

Lze předpokládat, že počet skutečných uživatelů služeb ÚK může být ještě vyšší. Evidencí nejsou podchyceni ti, kteří mají zájem pouze o přístup k elektronickému fondu (a to odkudkoliv) a kteří nemají fyzické výpůjčky, takže si neaktivovali průkaz. Další skupinou jsou uživatelé (především studenti), kteří si půjčují/studují pouze z volně dostupného prezenčního fondu. Tato možnost se projevila zejména v centrálním pracovišti ÚK v budově NTK, kde pro vstup do chráněného prostoru uživatelé používají identifikační průkazy (v případě ČVUT se jedná o studentské a zaměstnanecké karty) a dále je pak pouze na nich, které služby využijí, a to v ÚK nebo NTK. Od zahájení provozu v září 2009 do konce roku bylo zaznamenáno 85 748 vstupů do budovy NTK, z toho 68 948 na karty ČVUT (v tomto čísle nejsou započítány vstupy studentů Fakulty informatiky, kteří v budově NTK mají výuku).

7. Služby

7.1 Výpůjční služby

ÚK zajišťuje výpůjční služby na všech pracovištích, a to formou absenčních, prezenčních a meziknihovních výpůjček.

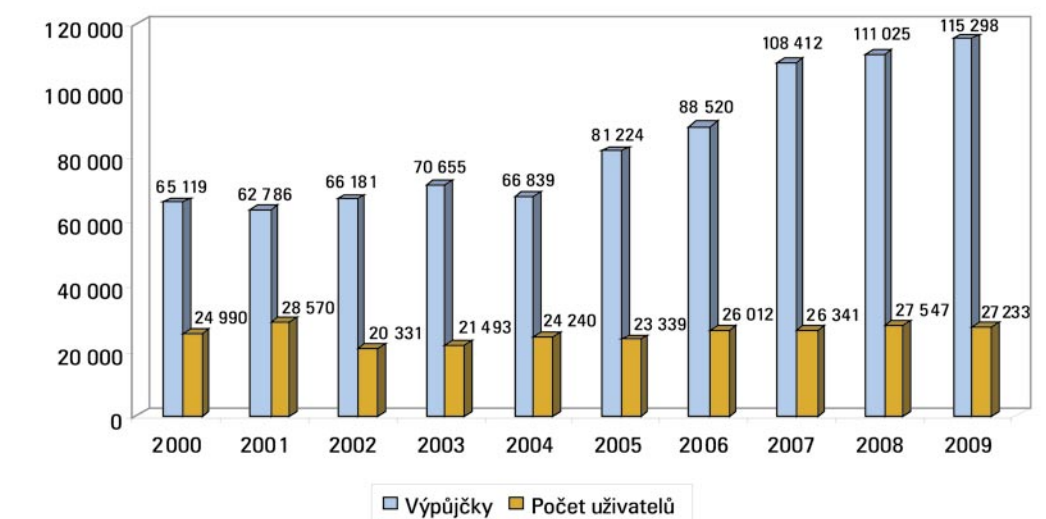
V centrálním pracovišti ÚK jsou dvě výpůjční místa (v 2. nadzemním podlaží v hale služeb a v 5. patře v chráněném prostoru studovny ÚK). U systému půjčování studijní literatury (uložené ve skladu) došlo v roce 2009 k významné změně. Studijní literatura je půjčována pouze na základě rezervace/objednávky, kterou uživatel musí provést prostřednictvím svého konta v Katalogu ÚK ČVUT na webu. Na základě této rezervace je dokument vyexpedován ze skladu a u výpůjčního pultu v 2. patře je připraven. Oznámení o připravené rezervaci dostane uživatel e-mailem. Volně přístupný fond ve studovně v 5. patře je určen převážně k prezenčnímu studiu, ale některé dokumenty si uživatel může vypůjčit i absenčně formou přímé výpůjčky ve studovně nebo na základě rezervace. Prezenční výpůjčky evidovány nejsou. Prostřednictvím svého konta v Katalogu ÚK ČVUT uživatel může také kontrolovat, co má půjčeno a může požádat o prodloužení výpůjčky (prolongaci) a provést rezervaci na již půjčený dokument na kterémkoliv pracovišti ÚK.

Celkový objem absenčních výpůjček se v roce 2009 opět zvýšil – bylo jich realizováno 115 298. Výrazně se zvýšil počet výpůjček ve všech lokálních knihovnách (činí 58 % z celkového počtu výpůjček za rok 2009). Největší objem výpůjček (30 % z celkového počtu výpůjček) měla lokální knihovna na Fakultě dopravní, kde je stanovena kratší doba u výpůjček studentů, která způsobuje větší obrát fondů. Proti loňskému roku se snížil počet výpůjček v centrálním pracovišti (srovnáváno s knihovnami FSv+FA, FS a FEL v roce 2008) cca o 10 tis. výpůjček. Tento pokles má několik příčin. Jednou z nich bylo omezení provozu a služeb. V období přípravy na stěhování byly k 30. 5. 2009 zastaveny rezervace. Provoz knihovny na FSv+FA byl také uzavřen 30. 5. 2009, knihovny FS a FEL skončily k 30. 6. 2009. Nově byl provoz zahájen až 9. 9. 2009, takže nastal „výpadek výpůjček“ v letních měsících. Druhou příčinou byla změna v systému poskytování výpůjček. Knihovna FSv+FA měla původně stanovenou kratší výpůjční dobu skript (30 dnů), což vedlo k většímu obrátu fondů. V novém provozu v NTK došlo k sjednocení výpůjčních dob – skripta se půjčují na 180 dní.

Vzhledem k tomu, že knihovní fond Kloknerova ústavu se z kapacitních a časových důvodů nepodařilo přestěhovat, zůstala na místě zachována výpůjční služba a další služby pro pracovníky ústavu, které zajišťuje centrální pracoviště ÚK.

Na grafu 1 je znázorněn vývoj celkového objemu výpůjček a počtu uživatelů v období 2000 – 2009.

Vývoj počtu výpůjček a uživatelů

graf 1

Prezenční výpůjčky z volně dostupného fondu nejsou evidovány. Počet knihovních jednotek ve **volném výběru** byl na konci roku 2009 v rozsahu 62 495 KJ, což je o 9 672 KJ méně než v roce 2008. Úbytek byl způsoben revizemi fondů na všech pracovištích, zejména v dejvických knihovnách a v knihovně FJFI. Fondy ve volném výběru byly aktualizovány, starší tituly byly přesunuty do skladu, zastaralé vyřazeny. Na ostatních lokálních knihovnách měl naopak počet KJ ve volném výběru stoupající tendenci. Větší fond ve skladu (oproti minulým letům) se týká především skript, takže studenti mají ve volném výběru všechno, co si potřebují před výpůjčkou prohlédnout.

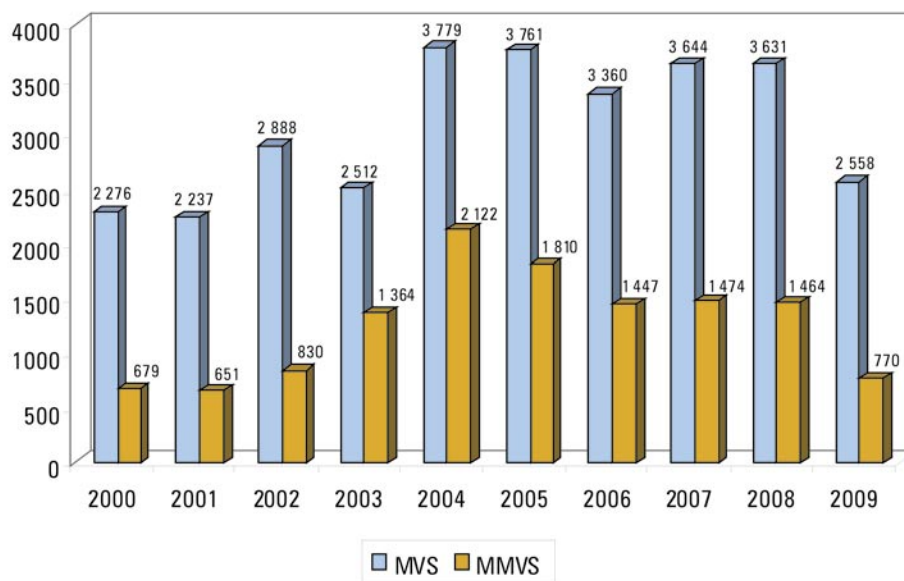
Počet KJ ve volném výběru	ÚK/NTK*	FJFI	FD	FBMI	MUVS	Celkem
2008	41 218**	5 784	13 394	3 800	7 971	72 167
2009	30 293	5 215	13 989	4 541	8 457	62 495

*ÚK/NTK – centrální pracoviště ÚK v budově NTK
 ** za rok 2008 je uveden součet KJ v dejvických knihovnách

tab. 13

ÚK zajišťuje výpůjčky dokumentů i prostřednictvím **meziknihovní výpůjční služby** (dále jen MVS) a **mezinárodní meziknihovní služby** (dále jen MMVS). V rámci MVS bylo v roce 2009 uskutečněno celkem 2 558 výpůjček. Prostřednictvím MMVS se realizovalo 770 výpůjček. Objem výpůjček se proti posledním letům výrazně snížil. Pokles jde do určité míry na vrub stěhování dejvických knihoven a jejich omezenému provozu v letních měsících, ale hlavním důvodem je menší zájem o meziknihovní službu z důvodu vyšší a rozsáhlejší dostupnosti elektronických informačních zdrojů na ČVUT.

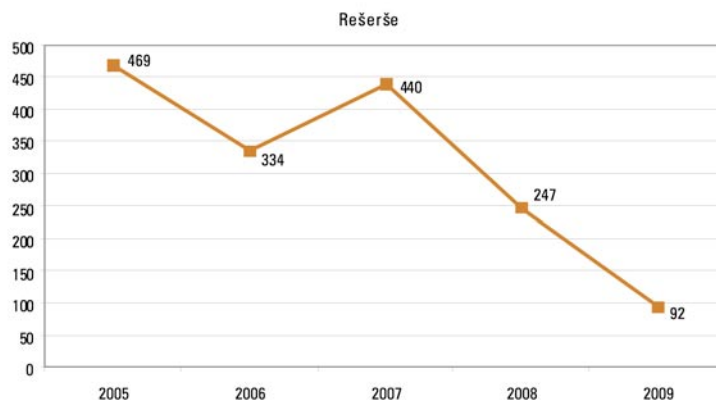
Vývoj MVS a MMVS

graf 2

7.2 Rešeršní a konzultační služby

Rešeršní služby poskytuje ÚK pro interní uživatele. V roce 2009 bylo celkem zpracováno 92 rešerší, což je o 115 rešerší méně než v roce 2008. Jak je vidět na grafu 3 počet rešerší zpracovaných knihovnou má klesající tendenci. Pokles v loňském roce byl způsoben jednak omezeným provozem knihoven v roce 2009, jednak, a to je třeba zdůraznit, zejména růstem informační gramotnosti uživatelů. Současní uživatelé umí velmi dobře pracovat s elektronickými informačními zdroji sami, vyhledávací rozhraní jsou stále více intuitivní. Navíc mají interní uživatelé ÚK možnost účastnit se řady školení pro práci s elektronickými informačními zdroji, takže se zpravidla obrací na knihovnu s již konkrétními dotazy.

graf 3

Zvyšuje se také zájem o individuální **konzultační a poradenské služby** ÚK. Na základě některých opakovaných dotazů byl vybudován soubor často kladených otázek (FAQ) na webových stránkách ÚK, který byl v roce 2009 revidován a přeložen do angličtiny. Další soubor často kladených otázek, který se vztahuje k systému výpůjček, je umístěn přímo v Katalogu ÚK ČVUT. Nárůst služby tohoto typu vzrostl zejména po zahájení nového provozu v centrálním pracovišti ÚK v NTK, kde bylo třeba zodpovídat stovky dotazů, týkající se chodu ÚK a provozu služeb.

7.3 Reprografické služby

Reprografické služby poskytují pouze některá pracoviště ÚK. V roce 2009 bylo pořízeno 22 226 stránek kopií, tj. o 6 655 kopií méně než v roce 2008. Zájem o reprografické služby zaznamenal i v loňském roce pokles, který je způsobený několika faktory: mnoho kopií se dříve pořizovalo z časopisů, které jsou teď fulltextově dostupné na internetu, existují i jiné příležitosti kopírování (samoobslužné kopírky, kopírovací služby na fakultách), jsou využívány nové technologie zhotovování kopií (digitální fotoaparáty, skenery).

7.4 Elektronické služby

Strategickým záměrem ÚK je **orientovat svůj rozvoj v co největší míře na poskytování elektronických služeb**, a tak rozšiřovat nabídku služeb poskytovaných prostřednictvím webu. Vedle standardních služeb spojených s knihovním fondem (zejména rezervace dokumentů a prodloužení výpůjček) a elektronického dodávání dokumentů (EDD) to jsou referenční služby, dále služby, které se týkají efektivního využívání elektronických informačních zdrojů, a služby vztahující se k podpoře vědy a výzkumu a k podpoře informačního vzdělávání.

Služby, které umožňují získat plný text přímo v prostředí předplacených databází a digitálních knihoven, patří dnes k nejvyhledávanějším. Tam, kde nelze použít přímou cestu, je nabízena **služba elektronického dodávání dokumentů (EDD)**. Služba EDD na ČVUT (<https://edd.cvut.cz/edd/>) je poskytována pouze interním uživatelům. Pro splnění tuzemských požadavků využívá ÚK ponejvíce Virtuální polytechnickou knihovnu (VPK), která sjednocuje fondy a služby dnes již více než 50 českých knihoven. Celkový počet vyřízených požadavků v loňském roce byl 1 035 (za rok 2008 to bylo 5 034 požadavků). Pokles v počtu požadavků je bezpochyby způsoben zajištěním a zpřístupněním vysoce relevantních fulltextových databází (především elektronické knihovny IEEE/IET a celé kolekce časopisů Elsevier) na ČVUT a také může být způsoben skoro čtvrtletním omezeným provozem dejvických knihoven v průběhu stěhování. Další příčinou poklesu zájmu o službu EDD je patrně také nová kolektivní smlouva Národní knihovny s DILIA (kolektivní správce práv autorů) platná od 1. 2. 2009, v jejímž důsledku se změnila pravidla poskytování této služby a zvýšily se ceny poplatků za tuto službu.

Rozvoj online **referenčních služeb** ÚK, který je koncipován jako podpora vzdělávacího a vědecko-výzkumného procesu školy, stojí v popředí zájmu ÚK. Již několik let se snažíme rozvíjet online referenční služby, které pomáhají uživatelům získávat a zpracovávat relevantní informace. Orientujeme se především na jejich elektronickou formu, tyto služby jsou určeny celé univerzitě a nejsou vázány na fyzickou návštěvu knihovny.

V roce 2009 byl řešen projekt FRVŠ „*RefAware – nový nástroj pro rozšíření online referenčních služeb na Českém vysokém učení technickém v Praze*“, jehož cílem bylo zpřístupnit službu *RefAware*, která umožňuje oznamování nově publikovaných článků z oboru, na základě sledování tisíce recenzovaných i nerecenzovaných časopisů a jiných zdrojů. Zavedením služby *RefAware* pro získávání informací, bylo také podpořeno využívání již zavedené služby *RefWorks* (nástroj pro třídění a formátování získaných informací) a rovněž služby *RefShare* (prostředí pro sdílení a šíření utříděných informací).

V rutinním provozu pokračovala služba producenta Serials Solutions *360Search*, která umožňuje z jednoho vyhledávacího prostředí současně prohledávat všechny předplacené zdroje, knihovní katalog ČVUT a volně přístupné katalogy vydavatelů. Uživatelé tak na jeden dotaz získají výsledky ze všech uvedených zdrojů, což vede především k celkovému snížení bariér při získávání relevantních informačních zdrojů. Ze statistik je patrné, že celkové využití služby stále stoupá.

Dále byl provozován a aktualizován *E-Journal Portal*, který obsahuje seznam všech e-časopisů a e-zdrojů přístupných uživatelům z ČVUT a umožňuje vyhledávání z jednoho místa (podle titulu časopisu, ISSN a oboru). V roce 2009 byl *E-Journal Portal* rozšířen o modul *E-Books*, kde jsou zpřístupněny e-knihy (trvale nakoupené pro ČVUT i přístupné v rámci konsorciálních licencí), které mají interní uživatelé z ČVUT k dispozici. I zde využívání stoupá. Obě služby jsou přístupné z nově vytvořené webové stránky ÚK – *Informační zdroje*.

V roce 2009 pokračoval přístup ke službě *RefWorks*, která umožňuje vytváření osobních bibliografických databází, importování bibliografických záznamů, vytváření bibliografických citací apod. ÚK využívala službu *RefWorks* jako efektivní nástroj k prezentování nových informačních zdrojů a pro komunikaci se svými uživateli. Modul *RefShare* byl využíván ke komunikaci s uživateli, např. byl zde uveřejněn nabídkový seznam e-knih, ze kterého se vybírali tituly k trvalému nákupu.

7.5 Webové stránky, propagace

Informace o všech službách a činnostech ÚK jsou zpřístupňovány na **webových stránkách ÚK** - <http://knihovna.cvut.cz/>.

V souvislosti se zřízením ÚK a zahájením provozu centrálního pracoviště ÚK v budově NTK bylo hodně práce věnováno prezentaci a propagaci ÚK. Pro ÚK byl nejprve vytvořen grafický manuál, kterým se řídí podoba webových stránek, letáků, prezentací a všech dalších tiskovin. Zejména se zahájením nového provozu bylo zapotřebí vyrobit řadu propagačních letáků a posterů, které byly umístěny na všech pracovištích ÚK, ale také na fakultách a ústavech. V průběhu podzimu pak podobným způsobem byly propagovány akce ÚK – semináře a školení.

Webové stránky prošly celkovým redesignem. Nejprve byla vytvořena nová informační architektura webu s ohledem na nové uspořádání a činnosti ÚK. Nový grafický design stránek koresponduje s výše zmíněným grafickým manuálem a splňuje základní zadání, tj. jednoduchá identifikace, která výrazně označuje a odlišuje informace ÚK. Tento princip byl zvolen zvláště kvůli působení ÚK v budově NTK, ve které sídlí více knihoven, ale také aby upozornil studenty a pracovníky ČVUT na změny v knihovnických a informačních službách. Dále byla provedena revize všech původních dokumentů a textů, následovala jejich úprava a aktualizace. Větší část dokumentů a textů vznikla nově, zejména popisy k nové struktuře a novým činnostem ÚK. Snahou tvůrců bylo také přizpůsobení webu situaci, kdy z dejvických fakult „zmizela“ knihovnická pracoviště do budovy NTK, a jeho využití právě pro komunikaci ÚK s katedrami, takže např. vznikl i samostatný odkaz *Katederní knihovny*, kde se zveřejňují potřebné informace a dokumenty.

Nový web se stal podstatně rozsáhlejší a ukázalo se, že je náročný na správu pouze pro jednoho editora, jak tomu bylo dosud. Vzhledem k omezeným kapacitním možnostem ÚK bylo rozhodnuto o nákupu redakčního systému, který by umožnil, aby v něm pracovalo více editorů (používání není náročné na znalosti HTML kódu) a zjednodušila se správa administrátora webu. V průběhu podzimu 2009 byly ze strany ÚK zpracovány požadavky na redakční systém a proběhl jeho výběr. Vybrán a zakoupen byl systém zajišťující správu webového obsahu *CMS* (Content Management System) od firmy Progressway. Z důvodů specifických úprav redakčního systému pro potřeby ÚK – např. možnost zaheslování webové stránky a následné ověření oprávněného přístupu na základě identifikačního modulu Informačního systému ČVUT (SSU) – se implementace systému prodloužila a byla dokončena v lednu 2010. Zároveň byly převedeny všechny texty do nového systému. Tím se nabídla opět příležitost zrevidovat texty a informace a upravit navigaci webu tak, aby stránky byly přehlednější pro uživatele. Došlo i k malým úpravám grafické podoby webu. Rozšířil se okruh pracovníků (editoři a administrátoři), kteří byli proškoleni pro práci se systémem.

ÚVOD INFORMAČNÍ ZDROJE SLUŽBY PODPORA STUDIA PODPORA VĚDY ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

 České vysoké učení technické v Praze
ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA

HLEDEJ:

[ONLINE KATALOG](#) | [HELP DESK](#) | [KONTAKTY](#)

Nová technologie vyhodnocování relevance u EBSCO host, více...

[Úvod >](#)

- [Registrace a výpůjčky](#)
- [Otevírací doba](#)
- [Vyhledávání informací](#)
- [FAQ](#)

RYCHLÉ ODKAZY

- [Kontakty](#)
- [Online katalog](#)
- [Uživatelské konto](#)
- [Brána EIZ](#)
- [360 Search](#)

VÍTEJTE NA STRÁNKÁCH ÚK ČVUT

Ústřední knihovna ČVUT (ÚK ČVUT) je celoškolským pracovištěm a vznikla 1. 1. 2009 sloučením knihoven fakult a vysokoškolských ústavů ČVUT.

[Centrální pracoviště](#) - budova NTK, Technická 6, Praha 6

[Lokální knihovny](#) - FJFI, FD, FBMI, MÚVS

[PRŮVODCE PO KNIHOVNĚ \(prezentace\)](#)

obr. 1

8. Zajištění a zpřístupnění elektronických informačních zdrojů (EIZ)

8.1 Zhodnocení dostupnosti EIZ v roce 2009

Jedním z významných úkolů ÚK bylo i v roce 2009 zajištění dostupnosti elektronických informačních zdrojů pro ČVUT. Dostupnost zdrojů se stala prvořadým zájmem akademické obce, což dokladují konkrétní statistické údaje o jejich využívání a rostoucí požadavky na navazující služby, se kterými se uživatelé obracejí na knihovnu. V roce 2009 byly zpřístupňovány zásadní multioborové a oborové informační zdroje, které pokrývaly ve vysoké kvalitě všechny disciplíny rozvíjené na ČVUT.

Skutečně zásadním počinem bylo zajištění přístupu do elektronické knihovny *IEEE/IET*. Tento nejrozsáhlejší zdroj svého druhu poskytuje přístup k více než třetině veškeré odborné literatury zaměřené na problematiku soudobého elektroinženýrství, biomedicínského inženýrství, kybernetiky a informatiky. Kvalitu a odbornost textů zajišťují dva mezinárodně uznávané instituty: Institute of Electrical and Electronics Engineers (IEEE) a Institution of Engineering and Technology (IET). Pokračoval přístup k digitální knihovně *The ACM Digital Library*, která obsahuje plné texty časopisů a sborníků americké počítačové společnosti ACM a také přístup k databázové kolekci *CSA Materials Science with Meta-dex*. Rozhodujícím pro informační zabezpečení ČVUT byla i v roce 2009 digitální knihovna *ScienceDirect* vydavatelství Elsevier, která zpřístupňuje celou kolekci produktů a služeb. Akademičtí pracovníci a studenti z ČVUT získali přístup k plné kolekci elektronických časopisů *Freedom Collection* a k trvale nakoupeným titulům elektronických knih vydavatelství Elsevier. Velmi využívaným informačním zdrojem byla rovněž velká kolekce časopisů a knih *SpringerLink* vydavatele Springer Verlag (nyní součást společnosti BertelsmannSpringer), jejíž součástí jsou *Lecture Notes in Computer Science*, *Lecture Notes in Mathematics*, *Springer eBook Collection in Computer Science* a kolekce časopisů *Kluwer*. Uživatelé z ČVUT měli také možnost využívat digitální knihovnu *InterScience* vydavatele Wiley, která obsahuje kolekci časopisů, knih, referenčních publikací, a získávat plné texty všech titulů konsorciálních časopisů. V roce 2009 pokračoval přístup k produktům *Web of Knowledge (Web of Science a Journal of Citation Reports)* a k multioborové databázi *EBSCOhost*.

Všechny tyto informační zdroje byly zajištěny mimořádnou finanční dotací, kterou MŠMT přidělilo nositelům projektů programu 1N i po jeho skončení – pouze na pokrytí roku 2009 – vzhledem k tomu, že nebyl v dostatečném časovém prostoru ministerstvem realizován následný dotační program INFOZ (Informační zdroje pro výzkum).

Do poloviny roku byly přístupné dokumentografické databáze *Compendex*, *Iconda* a *Inspecc* financované ještě jako překryv z programu MŠMT 1N. Vedle výše uvedených zdrojů, zajišťovaných účastí ČVUT v konsorciálních projektech, byly dostupné další oborové zdroje v rámci celé školy nebo pro jednotlivé fakulty, které byly financovány z prostředků ČVUT: *MathSciNet* - digitální knihovna *Mathematical Reviews*, kolekce *Safari TechBooks Online* (do června 2009), encyklopedie *Wiley Encyclopedia of Medical Devices and Instrumentation*, časopisy *INIS*, *Physical Review Online*, *Optical Letters*. Pro akademické pracovníky a studenty Masarykova ústavu vyšších studií byly dostupné další elektronické informační zdroje, které jim poskytuje partnerská Sheffield Hallam University.

V průběhu roku byl pracovníkům a studentům nabízen krátkodobý zkušební přístup k řadě nových informačních zdrojů a služeb. Zajímavý byl přístup k informačnímu zdroji *COS Research Support Suite*, který je zaměřen na mezinárodní spolupráci v akademickém a VaV prostředí. Od září 2009 až do konce roku byl umožněn zkušební přístup k *MIT CogNet*, tj. ke kolekci elektronických časopisů, knih, konferenčních sborníků a dalších materiálů z oblasti kognitivních věd vydávaných vydavatelstvím MIT Press.

Všechny zpřístupňované komerční zdroje, i zdroje ve zkušebním režimu, jsou soustředěny pod proxy server *Brána EIZ* (<https://dialog.cvut.cz/>), která vedle přístupu z IP adres ČVUT umožňuje autorizovaný přístup uživatelů. Autorizovaný přístup poskytuje uživatelům i vzdálený přístup mimo jejich domovskou síť, což je v akademickém prostředí zvláště vítané. Administrátorům dává možnost získávat podklady pro sledování a vyhodnocování využití zpřístupňovaných zdrojů a služeb. Vzhledem k tomu, že základem *Brány EIZ* byly technologie z roku 2000, začíná přibývat problémů s funkčností některých nabízených služeb producenty databází. Je zřejmé, že je třeba nově řešit zpřístupňování výše uvedených zdrojů. V souvislosti s členstvím ČVUT v české shibbolethové federaci eduID (federativní autentizační služba) bylo na konci roku řešeno připojování databází *WoK* a *EBSCOhost* prostřednictvím této služby.

Systematicky byl doplňován fond elektronických knih, který je velmi využívaný v rámci celé univerzity, v roce 2009 byl doplněn o 114 nových titulů z vydavatelství Elsevier a Wiley.

8.2 Program INFOZ a účast ČVUT

V červenci 2009 byla MŠMT vyhlášena dlouho očekávaná veřejná soutěž ve VVI programu na podporu informační infrastruktury výzkumu a vývoje Informační zdroje pro výzkum (INFOZ). ČVUT, prostřednictvím pracoviště ÚK, se ucházelo o získání dotace na léta 2009-2011 v projektu *Zajištění klíčových informačních zdrojů a služeb pro technické a inženýrské obory*. Účastníky navrhovaného konsorcia bylo 12 vysokých škol a 2 ústavy Akademie věd¹. Hlavním cílem projektu bylo zajištění kontinuálního přístupu k nejvýznamnějším zdrojům pro výzkum a vývoj v technických a inženýrských oborech (elektronická knihovna *IEEE/IET Electronic Library (IEL)*, kolekce *CSA Materials Science Collection with METADEX*, digitální knihovna *The ACM Digital Library* a digitální knihovna *IEEE Computer Society Digital Library*). Přestože byl projekt připraven v požadované kvalitě, z nepochopitelných důvodů bylo jeho hodnocení účelově sníženo tak, aby se projekt dostal mimo možnost přidělení dotace. Teprve po stížnosti předsedkyně AKVŠ ČR na podjatost posuzování, po námítce rektora ČVUT a dalších intervencích ze strany rektorů vysokých škol a členů RV VVI, navýšilo MŠMT ČR finanční prostředky programu a mohly tak být financovány všechny projekty doporučené oponentní radou, i když některé ne v plné výši. Výše uvedený projekt ČVUT získal na tři roky dotaci pro přístup do *Electronic Library (IEL)* a do *The ACM Digital Library*. Podle pravidel programu je financování z dotace maximálně do výše 75 %, zbývající prostředky skládají členové konsorcia.

ČVUT se přihlásilo k účasti v dalších konsorciích, pokračujících v projektech programu INFOZ. Jedná se o projekt *Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum* (nositel NTK), prostřednictvím kterého jsou dostupné elektronické informační zdroje nakladatelství Elsevier (*ScienceDirect Freedom Collection* a *Scopus*), Springer Verlag (*SpringerLink Journals* a *Lecture Notes in Computer Science/Computer Science Library*) a Wiley (*InterScience Journals*). Dále se jedná o projekt Knihovny AV ČR *ISI Web of Knowledge* – vstup do bibliografického a citačního zdroje *Web of Science* a *Journal Citation Reports*. Posledním projektem je *Národní knihovna ČR* – zabezpečení elektronických informačních zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace, prostřednictvím kterého je pro uživatele ČVUT dostupná multioborová databáze *EBSCOhost*. U všech projektů opět platí, že účastníci finančně přispívají buď formou poplatků nebo finančním vkladem na předplatné e-only konsorciálních časopisů.

8.3 Statistické sledování využití EIZ

V následujících oddílech jsou uvedeny výsledky statistického sledování využití EIZ na ČVUT a stručný komentář jednotlivých produktů. U většiny z těch, které jsou zpřístupňovány již více let, je uvedeno také víceleté srovnání využívání.

8.3.1 Multioborové zdroje

ScienceDirect (Elsevier)

Pro ČVUT je zásadním a velmi využívaným informačním zdrojem digitální knihovna *ScienceDirect*, která zpřístupňuje kolekci produktů a služeb vydavatelství Elsevier. Sledovaná řada využití dokumentuje stabilizovaný zájem uživatelů o přístup k e-verzím časopisů. Převážná většina ukazatele *Záznamy/plný text* se týká právě zpřístupňovaných plných textů článků – cca 80 % z celkového počtu zobrazených dokumentů. Od roku 2009 mají uživatelé přístup k celé kolekci časopisů *Freedom Collection*. Porovnáním ukazatele *Záznamy/plný text* v roce 2004, kdy byla jako bonus zpřístupněna také celá kolekce časopisů, s rokem 2009, je pak zřejmé, že původní nabídka plných verzí časopisů byla rozšířena o relevantní časopisy pro ČVUT. Tento fakt jistě ovlivnil pokles požadavků na službu EDD, neboť počet požadavků na články z nepřístupných titulů časopisů Elsevier byl v předešlých letech vysoký.

ScienceDirect	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přístupy	14 756	15 999	15 627	15 059	21 412	20 313
hledání	25 121	46 430	47 742	37 608	40 563	45 838
záznamy/plný text	90 837	59 964	70 111	67 061	80 407	100 113

tab. 14

¹ ČVUT, FI MU, MFF UK, TUL, UHK, UPa, UTB, VŠB-TUO, VŠE, VŠCHT, VUT, ZČU, UI AV ČR, UTIA AV ČR

InterScience (Wiley)

Digitální knihovna *InterScience* otevírá přístup k plnotextovým verzím časopisů vydavatelství Wiley-Blackwell. Tematicky pokrývá oblasti obchodu, chemie, počítačové vědy, věd o zemi, vzdělávání, inženýrství, práva, biologických věd, matematiky a statistiky, medicíny, fyziky a astronomie, polymerů, psychologie, humanitních a společenských věd. V rámci konsorcia je plnotextově přístupná kolekce *FULL*, ve které je zahrnuto 1 234 titulů časopisů. Podle statistického ukazatele *Záznamy/plný text* ve srovnání s databází Elsevier, není využití tak vysoké. Je to jednak tím, že se jedná o menší kolekci, co do počtu zahrnutých titulů, ale důvodem může být i to, že kolekce *FULL* je jen částečně zaměřena na oblast STM. Důležitým statistickým ukazatelem je *Access Denied*, který vypovídá o počtu zamítnutých přístupů u časopisů, které nejsou pro konsorcium plnotextově přístupné. Za celý rok se jednalo o 146 přístupů, z toho bylo v jednom měsíci 38 odmítnutých přístupů do úzce specializovaného medicínského časopisu. V takovém případě je efektivnější a ekonomičtější využít službu EDD pro dodání požadovaného konkrétního článku.

InterScience	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přístupy	3 070	3 414	4 177	6 429	7 681	6 727
hledání	1 915	3 120	2 986	4 033	4 011	5 356
záznamy/plný text	3 958	5 494	6 283	7 461	9 305	14 111

tab. 15

SpringerLink (Springer)

Služba *SpringerLink* zpřístupňuje v plnotextové formě odborné časopisy nakladatelství Springer, včetně produkce nakladatelství Kluwer, se kterou se sloučilo. Jedná se 1 051 titulů, které tematicky pokrývají oblasti biologie, chemie, lékařství, počítačové vědy, fyziky, matematiky, práva a ekonomie.

Producent poskytuje pouze statistické údaje pro plné záznamy. Při porovnání údajů od roku 2004 vidíme, že zájem o články digitální knihovny *SpringerLink* je a že se každým rokem počet stažených/přečtených článků zvyšuje.

SpringerLink	2004	2005	2006	2007	2008	2009
záznamy/plný text	1 508	8 448	7 888	8 783	11 056	12 850

tab. 16

EBSCOhost (Ebsco)

Přístup do databází firmy Ebsco byl původně považován pouze za doplňující zdroj pro technické obory, protože obsahoval bibliografické záznamy i plné texty časopiseckých a novinových článků, elektronických knih, konferenčních sborníků a dalších materiálů z oblasti společenských a přírodních věd, obchodu, ekonomie, financí. V roce 2008 se obsah produktu *EBSCOhost* velmi změnil, je strukturován do dvou databází, převážně plnotextových. Jednou je *Academic Search Complete*, databáze vytvořená speciálně pro akademické prostředí, která tematicky pokrývá obory společensko- a přírodovědní, ale také elektroinženýrství, stavební inženýrství, matematiku a fyziku. Druhou databází je *Business Source Complete*, která je tematicky zaměřena na ekonomii, finance, management, účetnictví a mezinárodní obchod a je vlastně jediným takto zaměřeným zdrojem na ČVUT. Tím lze vysvětlit i zvýšený zájem využití ze strany uživatelů ČVUT.

EBSCOhost	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přístupy	1 716	1 990	1 393	1 705	18 167	43 360
hledání	5 216	8 639	6 421	7 979	24 686	33 343
záznamy/plný text	6 088	6 248	6 248	2 836	51 343	75 244

tab. 17

8.3.2 Citační databáze a rejstříky

Web of Knowledge - Web of Science (WoS), Journal Citation Reports (JCR)

Citační databáze *Web of Knowledge* (WoK) není třeba blíže představovat, v prostředí ČVUT je dlouhodobě využívána. WoK je oficiálním zdrojem pro hodnocení výsledků VaV z pohledu publikační činnosti. Ve vývojové řadě výsledků jeho využívání je jednoznačný trend růstu, který patrně souvisí právě s hodnocením výsledků vědy. Vzhledem k tomu, že se ČVUT tímto hodnocením systematicky zabývá (dále v kap. 9 *Podpora vědy a výzkumu*), autoři publikací mají sami zájem o sledování a porovnávání

svých výsledků/citačních ohlasů a tudíž využívají WoK. Podle statistických ukazatelů se využití na ČVUT každým rokem zvyšuje.

WoS	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přístupy	3 494	5 860	6 444	6 756	9 134	15 700
hledání	16 839	48 049	28 156	37 432	59 940	83 767
záznamy	0	27 669	27 086	53 961	83 135	96 871

tab. 18

JCR	2004	2005	2006	2007	2008	2009
přístupy	744	1 247	1 375	1 728	2 217	3 233
hledání	578	3 158	2 491	2 233	2 686	3 563
záznamy	0*	458*	2 921	3 562	4 728	5 970

*údaj je sledován až od června 2005

tab. 19

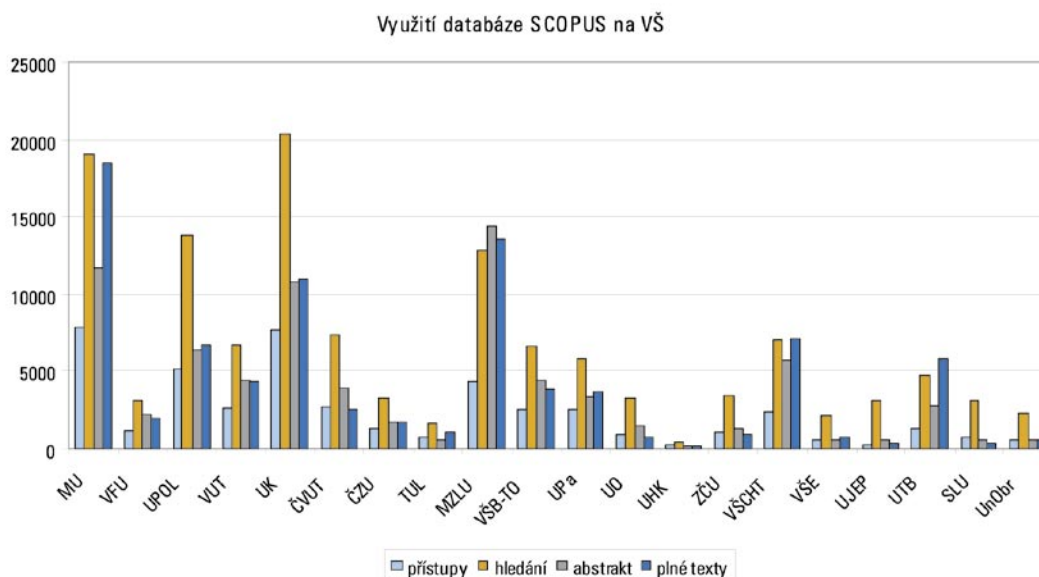
Scopus

Pro krátkodobých zkušebních přístupech v minulých letech byl od ledna 2009 otevřen řádný přístup do citační databáze *Scopus* pro konsorcium, jehož účastníkem je i ČVUT. Tato citační databáze je určena zejména pro porovnávání komplexního posuzování vědecké práce, proto byla zvolena Radou vlády pro výzkum, vývoj a inovace za další oficiální zdroj pro hodnocení výsledků VaV z pohledu publikační činnosti od roku 2009. V rámci databáze jsou dostupné kocitační mapy umožňující sledovat provázanost výzkumu a mapování světové vědy. *Scopus* poskytuje ke všem zpracovaným článkům i možnost přímo sledovat všechny jejich dosavadní citační odkazy. Databáze je zaměřená multiregionálně a multioborově, nepracuje s bibliometrickým indikátorem Impact Factor, ale jako nástroj pro hodnocení citovaných autorů používá Hirsch-index. Využití databáze za první rok přístupu je dokumentováno v následující tabulce.

Scopus	přístupy	hledání	záznamy (citace/abstrakt)	plné texty
	2 976	10 472	4 220	2 761

tab. 20

Pro srovnání byl vytvořen graf využívání databáze *Scopus* v rámci českých vysokých škol v období leden-listopad 2009. Data jsou převzata od řešitele projektu *Elektronické informační zdroje z oblasti technických a aplikovaných přírodních věd pro výzkum (VZ09003)* a konsorciální statistika je dostupná za období leden-listopad 2009. Vzhledem k tomu, že se jedná o nový zdroj, nejsou statistiky využití na ČVUT příliš vysoké, ale lze předpokládat (na základě zkušeností s využíváním citační databáze WoK), že v příštích letech výtěžnost poroste.

graf 4

8.3.3 Oborové informační zdroje

Elektronická knihovna IEEE/IET

Zpřístupnění tohoto zdroje bylo na ČVUT očekáváno velmi netrpělivě, protože zkušební přístup v roce 2008 rychle vzbudil pozitivní ohlas mezi akademickými pracovníky. Oficiálně byl přístup zahájen sice až 15. 4. 2009, ale již od ledna byla umožněna (sice neplnohodnotně) uživatelům ČVUT dostupnost tohoto zdroje. Následující statistické údaje zahrnují celé období roku 2009 s vědomím, že první měsíce roku 2009 nejsou dostatečně průkazné.

IEEE/IET	hledání	plné texty celkem	z toho		normy
			články	konferenční příspěvky	
	21 047	32 190	12 894	19 034	172

tab. 21

CSA Materials Science Collection with METADEX

Materiálová kolekce producenta CSA byla zpřístupňována na ČVUT dlouhodobě. Její využívání od roku 2004 je uvedeno v tab. 22 a naznačuje vcelku stabilizovaný zájem. Přesto bylo rozhodnuto pro rok 2010 ve zpřístupňování nepokračovat, protože finanční podpora MŠMT programu INFOZ byla omezena pouze na financování *Elektronické knihovny IEEE/IET* a *Digitální knihovny ACM*. Vzhledem k růstu všech poplatků za výše uvedené zdroje není možné hradit přístup pouze z vlastních prostředků ČVUT. Oblast hutnictví (metalurgie), kovů, slitin je rovněž zastoupena v databázi *Scopus* a částečně v produktu *EBSCOhost – Academic Search Complete*, dále ve *SpringerLink* a *InterScience*. ÚK také nabízí zajištění dostupnosti konkrétně požadovaných informací/dokumentů prostřednictvím svých služeb, buď jako dodávku dokumentů nebo výpůjčku z jiných knihoven doma i ve světě.

Metadex	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	1 550	4 961	4 879	4 767	3 606	4 803

tab. 22

The ACM Digital Library

Digitální knihovna ACM obsahuje plné texty časopisů a sborníků americké počítačové společnosti ACM. Kolekce zahrnuje více než 54 000 on-line článků ze 30 časopisů a 900 sborníků z konferencí pořádaných The Association for Computing Machinery. V tab. 23 jsou uvedeny výsledky dostupných ukazatelů za poslední dva roky, v předchozích letech bylo sledováno pouze stažení plných textů.

ACM	2008	2009
přístupy	23 947	12 953
hledání	3 495	4 598
záznamy/plný text	18 435	16 663

tab. 23

Dialog - databáze Compendex, Iconda, Inspec

Do poloviny roku 2009 byly zpřístupňovány tyto dokumentografické databáze prostřednictvím rozhraní databázového centra Dialog. Jejich využití je v dlouhodobém vývoji znázorněno v tab. 24 v ukazateli *Zobrazené záznamy*. I z půlročních výsledků je patrný pokles zájmu v roce 2009, který byl zaznamenán již v minulých letech, a proto bylo rozhodnuto nepokračovat v jejich zpřístupňování. Bibliografické informace v databázi *Inspec* jsou z velké části dostupné v *Elektronické knihovně IEEE/IET* včetně propojení na plný text článku. Náhradním relevantním zdrojem databáze *Compendex* je dostupná databáze *Scopus* (u obou je producentem Elsevier).

	2004	2005	2006	2007	2008	2009*
Compendex	4 205	3 668	3 490	2 901	2 133	741
Iconda	602	810	760	615	442	131
Inspec	13 488	14 878	14 672	12 164	8 916	3 897

*údaje pouze za půl roku

tab. 24

8.4 E-knihy

Fond e-knih je na ČVUT budován od konce roku 2008, kdy vydavatelství Elsevier a Wiley povolily trvalý nákup jednotlivých knižních titulů, ke kterým mají uživatelé časově neomezený přístup. Celkový objem trvale nakoupených e-knih je 586. Knižní fondy byly v roce 2009 doplněny o 114 titulů elektronických knih z vydavatelství Elsevier a Wiley, které byly pořízeny na základě konkrétních požadavků z fakult. Uživatelé pro přístup k e-knihám mohou využít *Katalog ÚK ČVUT* a službu *E-Portal* nebo zvolit prostředí digitální knihovny Elsevier (*ScienceDirect*) a digitální knihovny Wiley (*InterScience*). Od roku 2008 do konce roku 2009 bylo přečteno (staženo) 21 721 fulltextových dokumentů (kapitol knih).

9. Podpora vědy a výzkumu

Jednou z významných cílových činností ÚK je oblast informační podpory vědy a výzkumu. ÚK má svoji nezastupitelnou roli v procesu hodnocení výsledků vědy a výzkumu (VaV), a to jednak v oblasti zajišťování přístupu ke stěžejním informačním zdrojům, jednak v procesu sledování, vyhodnocování a zveřejňování statistických dat, citačních a srovnávacích analýz. Mezi důležité parametry, které knihovna sleduje, patří oborové pokrytí v jednotlivých zdrojích a zastoupení autorů – akademických pracovníků ČVUT, hodnocení jednotlivých autorů (H-index) a hodnocení časopisů, ve kterých autoři z ČVUT publikují (Impact Factor). Výsledky analýzy citačních ohlasů lze využít pro propagaci univerzity nejenom navenek, ale i mezi vlastními pracovníky. K propagaci výsledků publikační činnosti akademických a výzkumných pracovníků knihovna využívá moderní informační nástroje a služby. Úspěšně je rozvíjena samostatná sekce webových stránek *Podpora vědy a výzkumu*, kde jsou zveřejňovány novinky z *WoS*, *JCR*, *Scopus*, metodické materiály, návody, pomůcky, on-line kurzy pro práci s citačními rejstříky a dokumenty z oblasti rozvoje a hodnocení vědy a výzkumu. Snahou knihovny je, aby na jednom místě soustředila a zpřístupnila jak dokumenty k rozvoji a hodnocení VaV, nabídla nástroje pro ukládání a sdílení dokumentů, šířila informace o nástrojích Web 2.0 na podporu VaV a vytvářela prostor pro propagaci, spolupráci a sdílení již dosažených výsledků VaV, zejména v oblasti publikování.

Další aktivitou je vyhledávání nových zdrojů a nástrojů pro podporu vědecké práce. Pracovníci oddělení podpory studia např. vyjednali zkušební přístup k informačnímu zdroji *COS Research Support Suite*, který je zaměřen na mezinárodní vědeckou spolupráci a obsahuje samostatné databáze: *COS Scholar Universe* (celosvětová databáze odborných profilů vědeckých a akademických pracovníků, která může být nápomocna pro vyhledání spolupracovníků či monitorování odborných aktivit v konkrétním oboru), *COS Funding Opportunities* (databáze grantových a stipendijních nabídek na financování grantových i studijních projektů) a *Papers Invited* (databáze aktuálně otevřených výzev k zaslání příspěvku na odborné konference a do speciálních vydání vědeckovýzkumných časopisů).

Jako dobrý komunikační kanál se osvědčila e-konference DSVINFO@cvut.cz (Doktorand, Studium, Věda) zaměřená na informační podporu vědy, výzkumu a studia na ČVUT, která byla založena v roce 2008. Do e-konference bylo přihlášeno 97 účastníků, především z řad doktorandů a vědeckých pracovníků školy. Moderátorky konference (pracovnice ÚK) jejím prostřednictvím informovaly o novinkách v oblasti elektronických informačních zdrojů, o pořádání různých akcí – seminářů, školení a představovaly účastníkům nové e-slужby a nástroje na podporu informačního vzdělávání a na podporu vědy a výzkumu na ČVUT.

10. Podpora studia

Vytvoření oddělení podpory studia v ÚK mělo pozitivní dopad na oblast informační výchovy a informační podpory studia i vědy a výzkumu na ČVUT. Dosud roztržitá nabídka různých školení, seminářů a kurzů jednotlivých fakultních knihoven (činnost spíše dobrovolná, na úkor běžného provozu knihoven) měla možnost se sjednotit. Vznik oddělení podpory studia dává šanci k vytvoření celistvého a stabilního systému informačního vzdělávání na ČVUT, zahrnující nabídku různorodých vzdělávacích akcí podle formy, cílových skupin a témat s možností výběru.

V roce 2009 byla připravena **nabídka přednášek a školení na míru**, která umožní, aby studenti nebo pedagogové si mohli sami objednat konkrétní školení či přednášku a zvolit si i jejich formu, rozsah, obsah. Tato služba bude v průběhu roku 2010 zveřejněna spolu s objednacím formulářem na webových stránkách ÚK. Vybraná vzdělávací akce může být pořádána zcela mimo rozvrhy výuky, ale i přímo v rámci výuky odborných předmětů, jak už je několik let praktikováno na FS a FJFI.

V průběhu roku 2009 byly doplněny osnovy kurzu pro doktorandy na FS *Informace pro vědu a výzkum*. Kurz byl představen na jednání proděkanů pro vědu a výzkum v říjnu a nabídnut dalším fakultám ČVUT, které projevíly zájem. V učebních osnovách FS jsou průběžně vypisovány předměty *Informační zdroje a Information Sources*, které také zajišťují pracovníci oddělení podpory studia. Konkrétně v roce 2009 probíhala výuka pro zahraniční studenty.

Ve spolupráci s pracovníky VUT Brno, ČZU v Praze a ZČU v Plzni začali pracovníci ÚK s přípravou projektu e-learningového kurzu pro práci s informacemi, která zahrnuje i průzkum citování studentů a pedagogů na ČVUT.

Pokračovaly **vzdělávací akce** v oblasti elektronických informačních zdrojů (např. školení IEEE, školení RefAware, seminář EIZ, Serials Solutions Day, seminář Web of Science, prezentace EBSCO). Celkem bylo uspořádáno 29 vzdělávacích akcí, včetně výuky (v objemu 117 hodin), za účasti 604 osob.

Oddělení podpory studia začalo sestavovat a zveřejňovat na webové stránce ÚK **seznamy doporučené literatury** (zatím pro studijní obory FS a FSv). V plánu ÚK je příprava doporučené literatury i pro další fakulty, a to s využitím exportu informací ukládaných v KOSu.

V roce 2009 se začalo s přípravami návrhu na přepracování a aktualizaci kurzu pro samostatné vzdělávání studentů, který byl v roce 2003 vytvořen jako volně přístupný on-line kurz pro práci s informacemi a informačními zdroji pod názvem *Informační výchova*, který je vystaven na <http://knihovna.cvut.cz/vychova/infvychova.htm>. Od zveřejnění kurzu v březnu 2003 do konce roku 2009 bylo evidováno 17 152 přístupů a o kurz je trvalý zájem ze strany studentů. V roce 2009 se celkový počet přístupů mírně zvýšil, bylo registrováno 2 594 přístupů, z toho počet opakovaných přístupů tvoří cca 1/3 – to je stabilní počet od začátku zveřejnění kurzu.

V roce 2008 byl připraven materiál „*Jak psát vysokoškolské kvalifikační práce*“ (dostupný na webových stránkách ÚK), který byl vytvořen pro potřeby *Digitální knihovny ČVUT*. V loňském roce byl text příručky upraven podle připomínek děkanů, členů pedagogické komise AS ČVUT a studentů kurzu pro doktorandy. Vznik tohoto textu a jeho prodiskutování na zasedání proděkanů pro studium dalo impuls k vytvoření a následnému schválení „*Metodického pokynu č. 1/2009 o dodržování etických principů při přípravě vysokoškolských závěrečných prací*“, který nabyl účinnosti 1. 7. 2009. Pracovníci ÚK se podíleli na jeho vytvoření.

11. Zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací na ČVUT

Pod názvem *Digitální knihovna ČVUT* je budován a spravován institucionální repozitář závěrečných vysokoškolských prací (VŠKP) na ČVUT v prostředí software DSpace. Systém je koncipován jako univerzitní repozitář a může sloužit nejen jako archiv e-VŠKP na ČVUT, ale i jako úložiště dalších dokumentů. Projekt je společným řešením ÚK a Výpočetního a informačního centra ČVUT.

V roce 2009 pokračovalo řešení úlohy, s podporou Rozvojového projektu MŠMT. Pravidla a postupy pro odevzdávání a zpřístupňování závěrečných prací byla formulována v „*Metodickém pokynu pro rektorky pro studium č. 1/2009*“, který byl sice schválen vedením ČVUT, ale nebyla stanovena jeho účinnost a platnost. Důvodem byla potřeba dořešení některých technických problémů a dořešení jednotné podoby ukládání e-verze posudků. V červnu 2009 byla zakoupena celoškolská licence firmy Adobe pro konverzi dokumentů do PDF. *Generátor PDF* byl implementován do prostředí ČVUT. Dále bylo podle rozhodnutí porady proděkanů pro studium programově vyřešeno odevzdávání/ukládání posudků jako souboru v PDF.

Úloha byla v říjnu 2009 dokončena a připravena na zavedení do praxe fakult. Finální řešení bylo prezentováno na několika katedrách, byla ověřována správnost jednotlivých kroků a celková funkcionální systém. Na poradě proděkanů pro studium v listopadu 2009 byla ze strany ÚK nabídnuta možnost pořádání školení („*Jak psát a odevzdávat závěrečné práce na ČVUT*“) pro studenty, pedagogy a studijní referenty kateder, příp. jiné zájemce. Byly napsány manuály „*Odevzdávání e-VŠKP prostřednictvím webového rozhraní KOS: procesy realizované studentem*“, „*Odevzdávání e-VŠKP prostřednictvím webového rozhraní KOS: procesy realizované učitelem*“. Prezentace finálního řešení proběhla v prosinci 2009 na poradě proděkanů pro studium. Zároveň byl předložen k projednání návrh příkazu rektora. Návrh nebyl poradou přijat a nebylo rozhodnuto o způsobu zveřejňování, zejména ve vztahu k utajovaným pracím. Rozhodnutí o zavedení povinného odevzdávání elektronických VŠKP a způsobu jejich zveřejňování v praxi ČVUT bylo posunuto do roku 2010.

12. Informační infrastruktura

10.1 Řešení informační infrastruktury ÚK

Spolu se vznikem ÚK bylo třeba řešit zabezpečení systémové integrace ÚK do informační infrastruktury univerzitního prostředí, zejména s ohledem na její působení v budově NTK, která stojí mimo univerzitní síť. Podpora všech činností ÚK předpokládala těsné propojení s Informačním systémem ČVUT, a to jak v ekonomických modulech, tak v modulech KOS, VVVS aj. Vzhledem k zásadním technickým a technologickým potřebám provozu ÚK byla podpora všech oblastí IT, včetně hardwarové, smluvně dohodnuta s VIC a byla financována z prostředků ÚK.

Zásluhou pracovníků VIC bylo centrální pracoviště v budově NTK technicky a technologicky propojeno s informační infrastrukturou ČVUT vcelku bezproblémově. Byly zakoupeny příslušné hardwarové prvky a provedeny potřebné instalační práce. Dále bylo pracoviště propojeno s telefonní ústřednou ČVUT, která pracuje na technologii VoIP (bylo zakoupeno 19 IP telefonů).

Do majetku ÚK bylo převedeno **technické vybavení**, které bylo používáno ve VIC pro knihovnické účely, a technické vybavení z dejvických knihovnických pracovišť. Většina technického vybavení lokálních knihoven zůstala ve správě a majetku příslušných fakult a ústavů z důvodů zjednodušení péče o tato zařízení. V prostorách VIC byly ponechány servery pro knihovnické aplikace, v jejichž správě pracovníci VIC pokračovali. Díky finančním prostředkům Rozvojového projektu MŠMT, který ÚK získala pro rok 2009 na realizaci transformace knihoven ČVUT, byla v průběhu podzimu 2009 provedena zásadní obnova výpočetní techniky ÚK, a to jak na centrálním pracovišti ÚK, tak i v lokálních knihovnách. Úhrnem bylo pořízeno 40 nových počítačů, byly doplněny tiskárny a v centrálním pracovišti ÚK bylo instalováno sdílené multifunkční zařízení (tisk, kopírování, skenování).

Všechny pracovní stanice byly sjednoceny po stránce **softwarového vybavení**. Byl nastaven systém *GroupWise* pro e-mailovou poštu a další nadstavbové služby v rámci všech pracovišť ÚK, všichni pracovníci prošli školením. Převedeny byly i další knihovnické aplikace, které jsou i nadále spravovány ve spolupráci s pracovníky VIC.

10.2 Knihovní systém Aleph

Vznik ÚK vyvolal v roce 2009 řadu změn v konceptu celého nastavení knihovního systému Aleph. Bylo potřeba reflektovat změny nejen v organizační struktuře (definování nové struktury dílčích knihoven a jejich sbírek), ale i nové nastavení režimu služeb (práce nad jednotkou - statusy jednotek, statusy zpracování, kategorie uživatelů, doba vypůjčitelnosti, práva uživatelů i pracovníků apod.), včetně řady dalších nových požadavků. Situace byla detailně popsána, včetně požadavků na změny, a sloužila jako zadání pro novou parametrizaci pro systémové techniky ČVUT. Vzhledem k tomu, že dejvické knihovny měly do 30. 6. 2009 zachovaný původní provoz, mohly být zásadní změny provedeny až v prázdninovém období. Pro potřeby úprav systému a testování nové parametrizace byl za úplaty zapůjčen firmou ExLibris testovací server. V červenci 2009 byl testovací server nainstalován a na něm byl připraven celý nový systém k odzkoušení. Výsledná verze pak byla přenesena na server Aleph ČVUT a byla připravena pro rutinní provoz. Jako samostatná softwarová aplikace byla vytvořena tzv. mapa fondu, která byla zpřístupněna přes webovské rozhraní a také propojena se systémem Aleph ČVUT. Toto řešení umožňuje snadnější orientaci uživatelů ve studovně centrálního pracoviště ÚK při hledání konkrétního titulu ve volném výběru.

Provedené změny byly věcně i časově náročné, úspěšné a bezproblémové zahájení provozu ÚK v září 2009 bylo zajištěno za cenu vysokého pracovního nasazení nejen systémových techniků a systémových knihovníků, ale všech pracovníků knihovny.

13. Prostory

Přestěhováním dejvických knihoven do budovy NTK se prostorová situace ÚK výrazně změnila. Původní dejvická pracoviště zaujímalá dohromady plochu 2 450 m² a bylo v nich 358 studijních míst.

Získání **prostor v NTK pro účely ÚK** bylo kompromisem, o kterém se dlouho vyjednávalo. Rozhodování bylo podmíněno zejména potřebou uzavřeného prostoru pro knihovní fond ve volném výběru, potřebou samostatného skladu a odpovídajících kancelářských prostor. V neposlední řadě byla významným rozhodovacím prvkem výše finanční platby za pronájem. Oběma stranami byla akceptována varianta, která se posléze stala předmětem nájemní smlouvy mezi ČVUT a NTK. Centrální pracoviště ÚK získalo v budově úhrnnou plochu 1 131,66 m² (v tab. 25 je uvedeno zaokrouhlené číslo 1 132).

Skladové prostory byly ÚK přiděleny v 1. podzemním podlaží, kde je k dispozici samostatný uzavřený sklad s rozlohou 287,30 m². Rozloha skladu byla dostačující pro umístění studijní literatury ze tří knihoven a umístění méně frekventované odborné literatury. V současné době je kapacita skladu vyhovující, ale neskýtá v žádném případě možnost běžné expanze. Vzhledem k tomu, že další uzavřené skladovací prostory k dispozici nebyly a nebudou, bude třeba se v budoucnu zabývat případným řešením nedostatku místa.

Pro umístění knihovního fondu ve volném výběru získala ÚK studovnu v 5. nadzemním podlaží o rozloze 493,21 m². Jedná se o prostor chráněný elektromagnetickou bránou, která zabraňuje vynášet dokumenty ven, nejsou-li deaktivované jako výpůjčka. Ve volném výběru je zde uspořádáno 30 293 KJ, které jsou na hřbetech barevně rozlišené – podle toho, zda jde o prezenční výtisk nebo dokument k zapůjčení mimo prostor studovny. Ani plocha studovny není ideální, protože nedává možnost navýšení počtu regálů, které v budoucnu budou potřeba. K prezenčnímu studiu je zde 55 studijních míst, na jednom ze stolů jsou umístěny 3 veřejně přístupné počítače napojené na síť ČVUT. Nízký počet studijních míst nelze považovat za nedostatek, protože prostory NTK přímo oplývají studijními a odpočinkovými místy s možností využití sítě WiFi Eduroam. K dispozici je také výpůjční a konzultační pult, odborná služba je zde po celou otevírací dobu - od 9,00 do 18,00 hodin.

Podle nájemní smlouvy je ÚK oprávněna užívat určenou část výpůjčního pultu v 2. nadzemním podlaží v hale služeb a u něj se nacházející úložné prostory v rozsahu 2 regálů. Zde se realizuje výpůjčka, zejména prostřednictvím rezervací ze skladu, ale i ze studovny v 5. patře. Všechny rezervované vyexpedované dokumenty se ukládají na regály. Vzhledem k množství rezervací na začátku semestru vedení NTK vyhovělo žádosti ÚK a jejich kapacita byla rozšířena na 3 regály.

Prostorová kapacita administrativního prostoru ÚK ve 2. nadzemním podlaží je 351,15 m². Kanceláře, až na dvě uzavřené, jsou koncipované jako dva otevřené prostory, v jednom jsou místa pro 15 pracovníků, ve druhém je kapacita 10 pracovních míst. V této administrativní části chybí větší prostor pro manipulaci s knihami a poštovními zásilkami, pro kancelářský sklad apod. Ještě citelnější je absence zázemí pro předávání knih na katedry a jakýkoliv jednací prostor pro styk s akademickými pracovníky a studenty.

Díky finančním prostředkům Rozvojového projektu MŠMT byly provedeny nezbytné stavební úpravy. U vstupu do chráněné studovny v 5. patře ÚK chyběly dveře, které by zabezpečily knihovní fond mimo otevírací dobu. Úpravou zde byly dobudovány zamykatelné dveře. Další úpravy se týkaly administrativního prostoru v 2. patře, který byl navržen jako volně přístupný a nepředpokládalo se, že zde na části patra bude působit samostatná „cizí“ instituce. Také zde byla velká zvuková propustnost. Po úpravě došlo k osazení skleněné přičky se zamykatelnými dveřmi, dále byly upraveny přičky obou uzavřených kanceláří. Došlo tak k fyzickému i vizuálnímu oddělení prostor, a tím i k lepší ochraně majetku a většímu zvukovému pohodlí.

Součástí nájmu je kancelářské a skladové vybavení, které bylo v minimální míře doplněno drobným vybavením z původních pracovišť tak, aby se nenarušil celkový daný vzhled interiéru.

Vzhledem k tomu, že ÚK nemá vlastní zasedací místnost bylo určeno smlouvou o nájmu, že ÚK má právo bezplatně využívat vzdělávací centrum nebo zasedací místnost NTK pro porady a obdobné příležitosti, a to v rozsahu 15 pracovních dnů ročně.

Prostorová situace se nezměnila v lokálních knihovnách, které poskytují služby ve stejných prostorech, nezměnil se ani počet jejich studijních míst. Prostorová kapacita lokálních pracovišť, uvedená v tab. 25, zahrnuje veřejný prostor (výpůjční oddělení, studovny a volně přístupný fond), kanceláře a sklady. Počet studijních míst, vykazovaných za celou ÚK, činí 218.

ÚK	ÚK/NTK*	FJFI	FD	FBMI	MÚVS	Celkem
plocha (m ²)	1 132	410	412	80	46	2 080
počet míst	55	50	76	30	7	218

* ÚK/NTK – centrální pracoviště ÚK v budově NTK

tab. 25

14. Personální situace

Citlivou a složitou záležitostí byla transformace knihoven z pohledu personálního. V první řadě bylo třeba provést převod všech pracovníků z jejich původních pracovišť do ÚK, přičemž cílem celého období bylo zachování plného provozu a služeb bez negativních dopadů. Tento proces se, díky maximálnímu pochopení všech, podařil.

V období 1. 1. – 30. 4. 2009 byli pracovníci zařazeni na fakultách a součástech v původních strukturách a probíhala administrativní příprava pro jejich převedení do ÚK ke dni 30. 4. 2009. S každým pracovníkem pověřená ředitelka projednala jeho stávající a budoucí uplatnění v ÚK, v některých případech dobu ukončení pracovního poměru. Ukončení se týkalo pracovníků dejvických studoven, čítáren či skladů, kteří byli zaměstnání pouze na dobu určitou do 30. 6. 2009 a dále čtyř pracovníků, které se samy rozhodly odejít. V souvislosti s převodem pracovníků z fakult/součástí do ÚK došlo i k refundaci jejich mezd od ledna 2009 z rozpočtu ÚK. Celkem bylo do ÚK převedeno 46 pracovníků (v rozsahu 36,1 úvazku), z toho 2 pracovnice na rodičovské dovolené. V průběhu dalších měsíců došlo k řadě změn, personální situace se stabilizovala v září 2009.

K 31. 12. 2009 pracovalo v ÚK celkem 34 pracovníků (v rozsahu 31,0 úvazku). Do tohoto počtu nebyly zahrnuty 3 pracovnice, které jsou na rodičovské dovolené. Podle kvalifikace pracovalo v ÚK 19 pracovníků s VŠ vzděláním (z toho 12 s knihovnickým) a 15 středoškoláků (z toho 10 absolventů knihovnické střední školy). Konkrétní počty pracovníků a úvazků podle jednotlivých pracovišť ÚK jsou uvedeny v tab. 26.

Zaměstnanci ÚK	ÚK/NTK*	FJFI	FD	FBMI	MUVS	Celkem
pracovníci	26	2	3	1	2	34
úvazky	24,2	2	2	0,8	2**	31,0

*ÚK/NTK – centrální pracoviště ÚK v budově NTK

** úvazek 0,25 je čerpán na činnosti v ÚK/NTK

tab. 26

V tab. 27 jsou pro srovnání uvedeny všechny pracovní kapacity knihovníků a pracovníků oddělení knihoven v přepočtených úvazcích od roku 2000. Je dostatečně patrné, že došlo k poměrně razantnímu snížení počtu knihovníků. Důvodem bylo jednak sloučení pracovišť, které přineslo předpokládanou synergii a efektivnější využití pracovních kapacit, jednak disponibilní fond mzdových prostředků ÚK, při kterém by se jakékoliv navýšení počtu pracovníků projevilo snížením mzdového ohodnocení stávajících pracovníků.

Pracovníci knih. a VIC	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
úvazky	36,4	36,8	37,3	37,0	38,3	39,4	38,6	40,5	40,6	31,0

tab. 27

S ohledem na nízký počet pracovníků bylo proto velmi důležité dobře připravit propracovaný organizační systém, který by respektoval cíle schváleného provozního modelu a naplnil funkce ÚK v požadovaném rozsahu. Na základě takto definované organizační struktury ÚK byli pracovníci zařazeni do nově vytvořených oddělení a všem byly nově stanoveny jejich pracovní náplně. V tab. 28 je uvedeno členění centrálního pracoviště podle počtu pracovníků.

Členění ÚK v NTK	odd. fondů	odd. služeb	odd. podpory studia	vedení	Celkem
pracovníci	11	8	5	2	26
úvazky	10,0	8,0	4,2	2,0	24,2

tab. 28

Pracovníci lokálních knihoven jsou přímo řízeni ředitelkou ÚK, v případě potřeby se účastní porad oddělení fondů či služeb.

Vznikem ÚK jako samostatného pracoviště bylo třeba kapacitně naplnit i **ekonomické funkce** (rozpočet, personalistika, finanční a mzdové účetnictví, evidence majetku, podatelna, spisová služba apod.). V zájmu maximálních finančních úspor ÚK byly uzavřeny na tuto činnost dohody s příslušnými pracovníky školy (nad rámec jejich pracovní činnosti) celkem v rozsahu 2 pracovních úvazků, některé činnosti se přenesly do pracovních náplní knihovníků. Také pro **technickou a technologickou podporu** činnosti ÚK nebyla vytvořena samostatná pracovní místa, ale tyto aktivity jsou zajišťovány smluvně s VIC nebo s konkrétními pracovníky IT v rámci školy.

V porovnání s kapacitami knihoven srovnatelných českých vysokých škol je personální kapacita ÚK velmi minimalistická a vyžaduje od pracovníků plné nasazení a vysokou produktivitu práce.

15. Další aktivity UK

15.1 Členství v odborných organizacích

Asociace knihoven vysokých škol ČR, z. s.p.o (AKVŠ)

ČVUT patří k zakládajícím členům sdružení, pracovníci ÚK jsou aktivními v jeho výkonném výboru (VV) i v pracovních komisích. AKVŠ v roce 2009 věnovala patřičnou pozornost programu MŠMT ČR pro zabezpečení dostupnosti a financování elektronických informačních zdrojů (INFOZ), zasloužila se o dodatečné dofinancování některých projektů (viz kap. 6.2 *Program INFOZ a účast ČVUT*), zabývala se změnami statistického zjišťování ve vysokoškolských knihovnách a na mezinárodním poli rozvíjela spolupráci především v rámci evropského sdružení LIBER. PhDr. Marta Machytková působila jako jednatelka VV s pověřením spolupráce s Radou vysokých škol, PhDr. Ludmila Tichá působila jako předsedkyně *Odborné komise pro informační výchovu a informační gramotnost AKVŠ*, v této komisi dále pracovala Mgr. Zdena Cívínová, Mgr. Ilona Trtíková a Mgr. Lenka Němečková. Členkami *Odborné komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací* byly PhDr. Helena Kovářiková, Mgr. Michaela Morysková. Podrobné informace o aktivitách AKVŠ jsou na webových stránkách asociace (<http://www.akvs.cz>).

PhDr. Marta Machytková v roce 2009 působila jako místopředsedkyně oborové komise TO E ve Fondu rozvoje vysokých škol.

International Association of Technological University Libraries (IATUL)

IATUL je mezinárodní asociace založená v roce 1965, která působí zároveň jako podsekcce největšího knihovnického sdružení The International Federation of Library Associations (IFLA). ČVUT je řádným členem asociace IATUL od roku 2001. ČVUT je zastupováno PhDr. Martou Machytkovou. Členské poplatky jsou hrazeny z provozu ÚK. IATUL pravidelně organizuje výroční konferenci v různých částech světa, bohužel v posledních letech jsou často voleny mimoevropské destinace, takže bez účasti ČVUT.

15.2 Účast na konferencích a vzdělávacích akcích

I při velkém pracovním zatížení, které v roce 2009 probíhalo, se pracovníci ÚK účastnili řady odborných a vzdělávacích akcí, které byly zaměřeny na rozšiřování jejich odborných znalostí a seznamování se s novinkami ve všech oblastech knihovnické a informační praxe. Předrženy jsou ty akce, na kterých byla prezentována činnost ÚK.

Aktivní účast:

- 2. setkání českých uživatelů systému DSpace (VŠB-TU, Ostrava 15. 4. 2009), příspěvek Heleny Kovářikové *DSpace na ČVUT*
- Inforum (mezinárodní konference, VŠE, Praha 27. - 29. 5. 2009), příspěvek Ilony Trtíkové a Lenky Němečkové *Nástroje webu 2.0 pro vědu a výzkum v technických oborech*
- Seminář EIZ (NTK, Praha 23. 10. 2009), příspěvek Ilony Trtíkové a Lenky Němečkové *Elektronické informační zdroje a služby univerzitní knihovny pro podporu studia, vědy a výzkumu na ČVUT*
- Serials Solutions Day (NTK, Praha 19. 11. 2009), příspěvek Ilony Trtíkové *Zkušenosti s využíváním produktů Serials Solutions ke správě a efektivnímu prohledávání kolekce elektronických informačních zdrojů ČVUT*
- Bibliotheca Academica (konference AKVŠ, UTB, Zlín 3. - 4. 11. 2009), příspěvek Ludmily Tiché *Komise IVIG v roce 2009* a příspěvek Ilony Trtíkové *Serials Solutions – další krok k rozvoji informaních e-sluzeb knihoven ČVUT*
- Informační gramotnost - vědomosti a dovednosti pro život (MZK, Brno 25. 11. 2009), příspěvek Ludmily Tiché *10 let práce komise IVIG AKVŠ: podpora informačního vzdělávání a informační gramotnosti na vysokých školách*
- Prezentace EBSCO (NTK, Praha 3. 12. 2009), příspěvek Lenky Němečkové *Databáze EBSCOhost na ČVUT*
- Aliance pro techniku (ČVUT v Praze, Praha 7. 11. 2009; TCHC, Hradec Králové 7. 12. 2009), příspěvek Ludmily Tiché a Ilony Trtíkové *Poslání a činnost Ústřední knihovny ČVUT*

Pracovníci ÚK se dále účastnili seminářů *Sociologické průzkumy v knihovnách a jejich psychologické aspekty, Olomouc 19. 5. 2009* a *Infogram – cesta správným směrem?, Praha 18. 6. 2009*. Pravidelný seminář *IVIG 2009 – Informační vzdělávání a informační gramotnost v teorii a praxi vzdělávacích institucí, Praha 24. 9. 2009* garantovala PhDr. Ludmila Tichá. Další účast byla na seminářích *Systémy pro zpřístupňování VŠKP 2009, Brno 21. 10. 2009; Seminář ke zpřístupňování šedé literatury 2009,*

Brno 22. 10. 2009; *Nebojme se e-learningu*, Brno 11. 11. 2009 a *Informační gramotnost - vědomosti a dovednosti pro život*, Brno 25. - 26. 11. 2009. Nejpočetnější bylo zastoupení ÚK na konferenci *Bibliotheca Academica – cíle a perspektivy vysokoškolských knihoven 2009*, Zlín 3. - 4. 11. 2009.

Mnohem skromnější byla účast na zahraničních akcích. Mgr. Lenka Němečková se zúčastnila *Workshop: Strategic Management for Electronic Publishing: Scholarly Information in Today's Electronic Environment*, Stuttgart 12. 5. - 14. 5. 2009 a spolu s Mgr. Ilonou Trtíkovou byly účastnicemi akce *International Symposium: Academic Online Resources: Assessment and Use*, Lille 26. - 27. 11. 2009.

15.3 Projekty

Projekty řešené v roce 2009

- *RefAware - nový nástroj pro rozšíření online referenčních služeb na Českém vysokém učení technickém v Praze* – projekt FRVŠ, řešitelka Ilona Trtíková
- *Transformace knihoven ČVUT a příprava provozu v novém prostředí* – dílčí část v rámci projektu *Rozvoj celouniverzitních informačních a komunikačních technologií včetně přístrojového vybavení* – Rozvojové projekty MŠMT na rok 2009, řešitelka dílčí části Barbora Ramajzlová
- *Realizace digitální knihovny ČVUT DSpace pro ukládání, uchovávání a zpřístupňování vysokoškolských závěrečných prací* – dílčí část v rámci projektu *Rozvoj celouniverzitních informačních a komunikačních technologií včetně přístrojového vybavení* – Rozvojové projekty MŠMT na rok 2009, řešitelka dílčí části Helena Kovářiková
- *Zajištění klíčových informačních zdrojů a služeb pro technické a inženýrské obory* – projekt VZ09010 programu MŠMT *Informační zdroje pro výzkum (INFOZ)*, řešitelka projektu Barbora Ramajzlová, spoluřešitelé Marta Machytková, Lenka Němečková, Petr Štrupl, Ilona Trtíková

Projekty podané (pokračující) na rok 2010

- *Ústřední knihovna ČVUT – rozvoj nového provozu (1.etapa)* – Rozvojové projekty MŠMT na rok 2010, řešitelka projektu Marta Machytková
- *Zajištění klíčových informačních zdrojů a služeb pro technické a inženýrské obory* – projekt VZ09010 programu MŠMT *Informační zdroje pro výzkum (INFOZ)*, řešitelka projektu Barbora Ramajzlová, spoluřešitelé Marta Machytková, Lenka Němečková, Petr Štrupl, Ilona Trtíková (pokračující projekt 2009 – 2011)
- *Koordinovaná akvizice, sdílení, propagace a integrace elektronických knih do nabídky online služeb Ústřední knihovny Českého vysokého učení technického v Praze* – projekt FRVŠ, řešitelka Ilona Trtíková, spoluřešitelka Lenka Němečková.

15.4 Publikační činnost

NĚMEČKOVÁ, L. Vytvořte si zdarma online osobní virtuální knihovnu. *Knihovna plus* [online]. 2009, č. 1 [cit. 2010-03-26]. Dostupný na WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovnaplus91/nemec.htm>>. ISSN 1801-5948.

NĚMEČKOVÁ, L.; TRTÍKOVÁ, I. Na cestě k Ústřední knihovně ČVUT. *GRAND BIBLIO*. 2009, roč. 3, č. 4, s. 27. ISSN 1802-3320.

TICHÁ, L. Seminář TTT v informační gramotnosti. *Ikaros* [online]. 2009, roč. 13, č. 1 [cit. 2009-03-16]. Dostupný na WWW: <<http://www.ikaros.cz/node/5174>>. URN-NBN:cz-ik5174. ISSN 1212-5075.

TICHÁ, L. Infogram – portál pro podporu informační gramotnosti. *Čtenář*. 2009, roč. 61, č. 5, s. 173-175.

TRTÍKOVÁ, I.; NĚMEČKOVÁ, L. Nástroje webu 2.0 pro vědu a výzkum v technických oborech. In *INFORUM 2009: 15. konference o profesionálních informačních zdrojích, Praha, 27. - 29. 5. 2009* [online]. 2009 [cit. 2009-10-12]. Dostupný na WWW: <<http://www.inforum.cz/pdf/2009/trtikova-ilona-cze.PDF>>.

16. Přílohová část

16.1 Seznam zaměstnanců

Jméno	Tel. 22435....	E-mail	Zařazení
Machytková Marta	9801	marta.machytkova@uk.cvut.cz	ředitelka
Ramajzlová Barbora	8445	barbora.ramajzlova@uk.cvut.cz	zástupkyně ředitelky
Bořilová Stanislava	8455	stanislava.borilova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FBMI
Civínová Zdena	9982	zdena.civinova@uk.cvut.cz	odd. podpory studia
Cizlová Daniela	9987	daniela.cizlova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Ečerová Lenka	9986	lenka.ecerova@uk.cvut.cz	odd. služeb
Hájková Ivana	8450	ivana.hajkova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Hanzlová Dana	9983	dana.hanzlova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Chaberová Zdeňka	8340	zdenka.chaberova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FJFI
Jílek Josef	9191	josef.jilek@uk.cvut.cz	lokální knihovna FD
Jílková Anna	9191	anna.jilkova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FD
Kočová Věra	9994	vera.kocova@uk.cvut.cz	odd. služeb
Kováříková Helena	8451	helena.kovarikova@uk.cvut.cz	vedoucí odd. fondů
Krejčová Lenka	9984	lenka.krejцова@uk.cvut.cz	vedoucí odd. služeb
Kučerová Ludmila	9800	ludmila.kucerova@uk.cvut.cz	odd. služeb
Kutinová Marie	9984	marie.kutinova@uk.cvut.cz	odd. služeb
Libovická Helena	9985	helena.libovicka@uk.cvut.cz	odd. služeb
Maňhalová Magdalena	9153	magdalena.manhalova@uk.cvut.cz	lokální knihovna MÚVS
Morysková Michaela	9997	michaela.moryskova@uk.cvut.cz	odd. podpory studia
Mrkvička Vít	9153	vit.mrkvicka@uk.cvut.cz	lokální knihovna MÚVS
Němečková Lenka	9938	lenka.nemeckova@uk.cvut.cz	odd. podpory studia
Pittnerová Ivana	8340	ivana.pittnerova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FJFI
Poláčková Ilona	9987	ilona.polackova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Sedláčková Jana	9800	jana.sedlackova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Stárková Hana	9986	hana.starkova@uk.cvut.cz	odd. služeb
Statečná Zuzana	9985	zuzana.statecna@uk.cvut.cz	odd. fondů
Šimáková Irena	9800	irena.simakova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Šrůtová Leona	9191	leona.srutova@uk.cvut.cz	lokální knihovna FD
Tichá Ludmila	9982	ludmila.ticha@uk.cvut.cz	vedoucí odd. podpory studia
Trtíková Ilona	9938	ilona.trtikova@uk.cvut.cz	odd. podpory studia
Zaisová Miroslava	9983	miroslava.zaisova@uk.cvut.cz	odd. fondů
Žalská Marie	9994	marie.zalska@uk.cvut.cz	odd. fondů
Vandrovec Petr		petr.vandrovec@uk.cvut.cz	odd. fondů

16.2 Fotografie

ÚK ČVUT - centrální pracoviště - výpůjční pult

ÚK ČVUT - centrální pracoviště - studovna

ÚK ČVUT - lokální knihovna na FJFI

ÚK ČVUT - lokální knihovna na FD

ÚK ČVUT - lokální knihovna na FBMI

ÚK ČVUT - lokální knihovna na MUVS